

Zágorec-Csuka Judit

Új horizontok

Novi horizonti

Neue Horizonte

A költőnő romantikus mesehősnő, aki – *Andersen*, *Nexö* és *Petőfi* nyomában – hatalmas, ha nem is mindig szuperszonikus, de mindenestre teherbíró és üzembiztos griffmadáron repül időkön és tereken át.

Időben: történelem és jelen között. *Térben:* a világ számos pontjára. Mégis szellemileg és lelkileg teszi meg a leghosszabb utakat. Egy kis magyar kisebbségi csoport szószólójaként és képviselőjeként közlekedik a kisebbség és a többség, a hagyomány és az aktualitás, a kisebbségi és a többségi kultúra között, miközben mindkét kultúra már (együtt és külön-külön) kikerült a globalizáció óceánjára is.

Mindig hazatér és mindig újra elindul. Igyekszik lefényképezni a látott arcokat és tájakat, miközben makacsul kapaszkodik életének azokba a szereplőbe, akikből erőt tudott meríteni.

A hosszú úton is elkövetkeznek azok az éles pillanatok, amelyekben a költészet lényegének megfelelően a létezés sűrű és éles pillanatokban megnyilvánítja önmagát. Vers születik. A vers a létezés esszenciája, a létezés sűrítőménye a vers. Ez a kötet nem annyira a vándorlás, mint az időleges megpihenések kötete. A vándorlás leállásának természetes állapota a magány, a magányban megcsillan az egzisztencia drágaköve.

Kiss Endre

Pesnica je romantična junakinja, ki leti – po sledeh *Andersena*, *Nexöja* in *Petőfija* – na velikem, vendar ne vedno supersoničnem pravljичno-mitološkem krilatem levu, Grifinu, pesnica, ki varno prenaša življenjsko težo skozi čas in prostor.

V času: med zgodovino in časom. *V prostoru:* v nekatere kraje sveta. Vendar najdaljše poti opravi duhovno in duševno. Kot predstavnica madžarske manjšine povezuje poti med manjšino in večinskim narodom, med tradicijo in sodobnostjo, med kulturo manjšine in večinskega naroda, potem ko sta obe kulturi (skupaj in vsaka posebej) že zapluli na ocean globalizacije.

Vedno se vrača domov in vedno znova se odpravi na pot. Poskuša »fotografirati« obraze in pokrajine, s katerimi se srečuje, in se vztrajno oprijema tistih

Zágorec-Csuka Judit

Új horizontok
Novi horizonti
Neue Horizonte

Válogatott versek
Izbor pesmi
Ausgewählte Gedichte

Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület

Pilisvörösvár, 2013

Visszatérés Ithakába
ÉLET VERSEK

Vračanje v Itako
PESMI ŽIVLJENJA

Zurückkehren nach Ithaka
LEBENSGEDICHTE

Ithaka felé

férjemnek

Csak hosszú és keserves bolyongás után
találsz vissza Ithakába, majd elveszíted
barátaid a vihar végtelen örvényében, a
szépséges Nauszika sem menthet meg a
phaiák földjén.

A jóllakott kérők lustán lézengve
tréfálkoznak az ajtód előtt, te mégis
alázatos türelemmel hallgatod gúnyos szavaikat,
s hőstetteidre sem fognak emlékezni, sem a
trójai csatákra.

Elmúló ifjúságod száműzetésében, a sebhelyek
csöndjében Penelopé félidegenként rakja
közös tűzhelyeteket, a mosolyod is csak
félmosoly lesz, idegen jel idegen arcod
élén.

Proti Itaki

Možu

Domov v Itako najdeš šele po dolgem
in grenkem tavanju, potem ko si
v neskončnem vihnem vrtincu izgubil prijatelje
in te na ozemlju Fajakov ne more rešiti
niti prelepa Nausikaja.

Siti snubci se med lenobnim potikanjem
zabavajo pred tvojimi vrati, vendar ponižno
potrpežljivo
poslušaj njihove porogljive besede, čeprav njihov
spomin
ne beleži niti trojanske bitke
niti tvojih junaštev.

V tišini brazgotin in mladosti, minule
v izgnanstvu, Penelopa kot poltujka nalaga
na skupni ogenj in tudi tvoj nasmeh je
le pol nasmeh, tuje znamenje na čelu tujega
obraza.

Nach Ithaka

meinem Mann

Erst nach einem langen und bitterlichen Herumirren
findest du den Weg nach Ithaka, dann verlierst du
deine Freunde im endlosen Wirbel des Sturmes, auch
die wunderschöne Nausika kann dich nicht retten im
Land der Phaias.

Die satten Freier faul herumschleichend
scherzen vor deiner Tür, du hörst
ihre höhnischen Wörter jedoch mit demütiger Geduld an,
und sie werden sich auch an deine Heldentaten nicht
erinnern, auch
an die Schlachten in Troja nicht.

Penelope legt eure gemeinsame Feuerstätte in der
Verbannung
deiner vergehenden Jugend, in der Stille der Narben als
Halbfremde,
dein Lachen wird auch nur Halblachen sein, fremdes
Zeichen,
an der Kante deines fremden Gesichts.

Anyámnak

Tőled kaptam az életem,
tőled várom a halált.

Ne kérdezd, miért.
Kezedben életem-halálom.

Materi

Ti si mi dala življenje,
od tebe se nadejam smrti.

Ne sprašuj, zakaj.
V dlani mi držiš življenje,
mojo smrt.

Meiner Mutter

Von dir habe ich mein Leben bekommen,
von dir erwarte ich den Tod.

Frage nicht, warum.
Mein Leben und Tod ist in deinen Händen.

Ha majd hazamegyek...

édesapámnak

Ha majd egyszer hazamegyek,
friss tavakban fürdetem meg
fáradt arcom, hogy fészket
rakjanak bele a galambok.

Új életet teremtek a gyümölcsöt
hozó fák odvaiba, amelyet
átmelegít a reggeli fény.

Ha majd egyszer hazamegyek,
az égre emelem kezem, hogy
hét évig essen az eső
édesapám búzaföldjére,
amely új termést hoz, ha
megérkezem.

Če se bom vrnila ...

Očetu

Če se bom nekoč vrnila domov,
si bom umila utrujen obraz
v svežem jezeru, da bi v njem
lahko spletli gnezdo golobi.

Novo življenje bom ustvarila
v duplinah rodovitnih dreves,
ki jih pregreva jutranja svetloba.

Če se bom nekoč vrnila domov,
bom dvignila roko do neba,
da bi sedem let padal dež
na pšenično polje mojega očeta,
ki nam bo, če bom prišla, prineslo
novo letino.

Wenn ich nach Hause gehe ...

meinem Vater

Wenn ich einmal nach Hause gehe,
bade ich mein müdes Gesicht
in frischen Seen, damit die Tauben
sich in ihm einnisten.

Neues Leben schaffe ich in den
Löchern der fruchtbringenden Bäume,
die das Morgenlicht durchwärmt.

Wenn ich einmal nach Hause gehe,
hebe ich die Hände in Richtung Himmel,
damit es sieben Jahre lang regnet
auf dem Weizenfeld des Vaters,
das neuen Ertrag bringt, wenn
ich ankomme.

Szülőföldem

Kőbaltákat látok,
élesednek e föld gyomrában,
megbújva évezredekén át
a cölöpkunyhók sövényfalai
mögött.

Utak kereszteződnek
Pannónia szívében,
szlávok és avarok,
kelták, s hadat üzenő
rómaiak keresik az utat
Halicanum felé.

Gyepűvidék, senkiföldje,
évszázadokon át őseim
szemfedője, buja termőföld,
apám búzaföldje, szülőföldje,
Muravidék.

Rodna dežela

Vidim kamnite sekire,
ostrijo se v želodcu te zemlje,
tisočletja skrite
za zidovi
kajž na kolih
iz žive meje.

Ceste se križajo
v srcu Panonije,
Slovani in Avari,
Kelti in vojskujoči se
Rimljani iščejo pot
za Halicanum.

Dežela travnikov, nikogaršnja zemlja,
stoletja mrtvaški prt
mojih prednikov, bujna plodna zemlja,
pšenično polje mojega očeta, Prekmurje,
moja rodna dežela.

Mein Heimatland

Ich sehe Steinbeile,
sie schärfen sich im Erdenmagen,
versteckt durch Jahrtausende
hinter den Heckenwänden der
Pfahlhütten

Wege kreuzen sich
im Herzen Pannoniens,
Slawen und Avaren,
Kelten, kriegserklärende
Römer suchen den Weg
nach Halicanum.

Markgebiet, Niemandsländ,
jahrhundertelang Bahrtuch
meiner Ahnen, schwüle Ackererde,
Weizenfeld meines Vaters, mein Heimatland,
Murgebiet.

Viharverten

Legyen már ez a tél is a tiétek,
a nyerteseké, a befutottaké,
legyek, mint áldozat a tiétek,
ha üldözőim helyett engem mar a
rozsdá.

Kezdetben mintha kihagytak volna,
aztán kikerültek, csak a muramenti
erdők szerettek, a Lendva-hegy feletti
tüzesedő Nap, a göntérházi búzamezők
ringása.

Ebben a félelmetes télben erős
villámok verik szét aszályos paraszti
arcod, kenyeret dagasztó kezed.
Reggelre lehet, hogy elalszanak a
szénakazlakban a csillagok, s
szunnyadásukkal eláll a vihar.

Razbičana od viharja

Naj bo tudi ta zima vaša,
zima zmagovalcev in dobitnikov,
naj bom tudi jaz vaša žrtev,
čeprav me ne uničujejo preganjalci,
ampak razjeda rja.

Sprva se je zdelo, kot da so me prezrli,
potem so se mi raje izognili,
ljubili so me le gozdovi in trave ob Muri,
žgoče sonce iznad Lendavskega hriba
in valujoča genterovska pšenična polja.

V tej strašni zimi ti silovite
strele bičajo izsušen kmečki
obraz in roke, ki mesijo testo.
Proti jutru bodo zvezde v stogih
morda pozaspale in bo v njihovem snu
zastal vihar.

Sturmgepeitscht

Auch dieser Winter kann euer sein,
ihr Gewinner, Aufsteiger,
als Opfer sollt ihr mich nehmen,
wenn der Rost mich statt meiner Verfolger
frißt.

Als ob ich am Anfang nie gewesen wäre,
später wurde ich umgangen, mich liebten nur
die Wälder an der Mur, die glühend werdende Sonne
über dem Lendva-Berg, das Wiegen der Weizenfelder in
Göntérháza.

In diesem fürchterlichen Winter zerschlagen
starke Blitze dein dürres Bauerngesicht,
deine brotknetende Hand.
Am Morgen könnten die Sterne
in die Heuschober schlafen gehen, und
mit ihrem Schlummern hört der Sturm auf.

Mandzsúria

Ha majd egyszer Mandzsúriába megyünk,
hidegebb tájakra húzódva keressük
belső melegségünk, s ha vágyaink
vezérelnek, majd szerelemre robbanunk,
mandzsu nyelvet tanítunk, ezért nem
kérjük számon fizetésünk, adózási
kötelességünk.

Ha majd egyszer Mandzsúriába megyünk,
húek leszünk altáji gyökereinkhez,
nem félünk már Maotól, s szomszédainktól,
mi erősek leszünk, nem lesz honvágyunk
az orosz tajgákért, sem a széles kínai
síkságért, mi csak Mandzsúriáért élünk.

Ha majd egyszer Mandzsúriába megyünk,
rénszarvasainkra vadászunk, s hidegvizi
halainkat esszük, majd gyönyörködünk
saját lányainkban, hogy örömmel szüljék meg
az új nemzedékünk, Mandzsúria
majd igaz lesz vagy délibábos tévedésünk.

Mandžurija

Ko bomo nekoč odšli v Mandžurijo,
bomo v hladnejših pokrajinah iskali
notranjo toploto in če nas bo vodilo
hrepenenje, bomo naleteli na ljubezen,
se učili mandžu jezik, oni pa ne bodo
zahtevali podatkov o zaslužku
za plačilo davka.

Ko bomo nekoč odšli v Mandžurijo,
bomo zvesti pradavnim koreninam,
ne bomo se bali Maa, sosedov,
močni bomo, brez domotožja
po ruskih tajgah, širnih kitajskih
puščavah, dihali bomo samo
za Mandžurijo.

Ko bomo nekoč odšli v Mandžurijo,
bomo lovili severne jelene in jedli ribe
iz mrzlih voda, občudovali svoje hčere,
da bodo z veseljem rojevale nov rod,
Mandžurija bo resničnost
ali privid naše zmote.

Die Mandschurei

Wenn wir einmal in die Mandschurei ziehen,
in kältere Gebiete, dann suchen wir
unsere innere Wärme, und wenn uns unsere
Sehnsüchte führen, entbrennen wir in Liebe,
lehren wir die Mandschusprache, nach dem Lohn
und Steuerpflicht wird nicht gefragt.

Wenn wir einmal in die Mandschurei ziehen,
werden wir treu sein zu unseren Altaiwurzeln,
haben wir keine Angst mehr vor Mao, vor Nachbarn,
wir werden stark sein, haben kein Heimweh
um die russische Taiga, die breite chinesische
Tiefebene, wir leben nur für die Mandschurei.

Wenn wir einmal in die Mandschurei ziehen,
sind wir auf der Jagd nach unseren Renntiere, essen wir
unsere Kaltwasserfische, dann ergötzen wir uns
an unseren Töchtern, damit sie unser nächstes
Geschlecht mit Freude gebären, dann wird die
Mandschurei wahr sein oder Trugbild.

Márciusi szélben

Márciusi szélben,
arculcsapott fényben,
megtépetten, de törve nem
Petőfi szellemében leng
a zászlód, még szívedben
dobban egy ágyúdörej,
szégyentelenül pirosban, fehérben
és zöldben vessed meg az ágyad,
hinned kell egy segesvári szélben,
egy nyelvben, egy közös útban, egy
közös múltban, hajszálgökökerekidben,
őseidben!

Hinned kell, hiszen hited, fiad, anyád ideköt!

V marčevskem vetru

V marčevskem vetru,
oklofutani svetlobi,
poteptana, a ne zlomljena,
v Petőfijevem duhu plapola
tvoja zastava in v srcu še
grmi pokanje topa,
brez sramu si postelji posteljo
v rdečem, belem in zelenem,
verjeti moraš v segesvárski veter,
v en jezik, v eno skupno pot,
v eno skupno preteklost, v korenino vsakega
svojega lasu, v svoje prednike!

Verjeti moraš, saj te tvoja vera, tvoj sin, tvoja mati
vežejo na to zemljo!

Im Märzwind

Im Märzwind,
im geohrfeigten Licht,
gezupft, aber nicht gebrochen
flattert deine Fahne
in Petőfis Geist, in deinem
Herzen pocht noch ein Kanonendonner,
mache schamlos rot, weiß
und grün dein Bett,
glaube an den Wind aus Segesvár,
die Sprache, den gemeinsamen Weg, den
gemeinsamen Vergangenheit, deine feinen Wurzeln,
deine Ahnen!

Glaube, denn dein Glaube, dein Sohn, deine Mutter
halten dich fest!

Végállomás II.

Cimmermann Toplák János költőnek

a vonatfütty az idő szárnyán
az örökkévalóságba száguld
a nap verítékében fürdő sínekre
verejtékét hullatja az ég
színes ablakok maradnak meg
felettünk
zakatolva tova tova
kattanások
a fák előre száguldanak
zakatolva előre előre
csikorgás
a fák virágot bontanak
a mozdony frissen prüsszent egyet
majd megismétli a szertartást
vasutasárny zötyögő kerékpáron
sáros út fekete fröccsös fűszegéllyel
végállomás
– még nincs végállomás, még élni
szeretnék, visszaszületni anyám méhébe, hogy
újra kezdjem a teremtés gyönyörét, valahova
vissza, vissza az Urálon túlra, hogy
zötyögjön a karaván, nyerítsen a lovas
sereg, dübörögjön a föld, hogy felépítsem
Csontváry lerombolt Mosztárját, jajcei vízesését,
hogy Ádám mellé még megszüljek egy Évát, hogy
tanulják tőlem a diákok a magyar nyelvet,
hogy verset írhaszak neked.

Končna postaja II.

Pesniku Jánosu Cimmermannu Toplaku

»Pisk lokomotive na krilih časa
dirja v resničnost večnosti
v znoju dneva okopane tračnice
nanje vsipa svoj znoj tudi nebo
barvna okna ostajajo
z nami
drdraje raje raje
tleskanje
drevesa dirjajo mimo
drdraje dalje dalje
škripanje
drevesa cvetijo
lokomotiva sveže kihne
nato ponovi obred
sence šklepetajočih koles
blatna pot obrobljena s črno travo
končna postaja«

Ni še zadnja postaja, rada bi še
živela, se vrnila v maternico, da bi
znova občutila blaženost stvarjenja; nekam
nazaj, nazaj onkraj Urala, naj
šklepeta karavana, zarezgeta krdelo
konjev, drgeta zemlja, da znova zgradim
Csontváryjev porušeni Mostar, slapove v Jajcu,
naj k Adamu rodim še Evo,
naj se mladi od mene učijo maternega jezika,
da ti lahko napišem stih.

*Tivadar Csontváry Kosztka (1853–1919), eden
največjih madžarskih slikarjev – Op. prev.*

Endstation II.

für den Dichter János Cimmermann Toplák

Zugpfeife auf dem Zeitflügel
rast in die Ewigkeit
auf die im Sonnenschweiß badenden Schienen
tropft der Himmel seinen Schweiß
farbige Fenster bleiben
über uns
ratternd fort fort
Knacken
die Bäume rasen nach vorne
ratternd nach vorne nach vorne
Knirschen
die Bäume blühen auf
die Lok niest frisch
dann wiederholt sie die Zeremonie
Eisenbahnerschatten auf holperndem Rad
schlammige Straße mit schwarzgespritztem Grasrand
Endstation
– noch keine Endstation, noch möchte
ich leben, zurückgebären in den Mutterleib, damit
ich die Wonne der Schöpfung wieder beginne,
irgendwohin
zurück, zurück über den Ural, damit
die Karawane holpert, das berittene
Heer wiehert, die Erde dröhnt, damit ich das
abgerissene
Mostar von Csontváry aufbaue, seinen Wasserfall in
Jajce,
damit ich neben Ádám noch eine Éva gebäre, damit
die Schüler von mir die ungarische Sprache lernen,
damit ich dir Gedichte schreiben kann.

Valami angyali létre vágytam...

Valami angyali létre vágytam,
ütközések, szembenállások,
kritikák nélküli fájdalomnélküliségre,
hogy a csönd fuvallatában belém merüljön
lélegzetetek, teremtmény lehetőségeket nyissak,
s megőrizzem szívetek békéjét!

Mégis kierőszakoljátok kényszerű,
látszólagos hallgatásom, besodortok
az ellenállás falai közé, szűkre szabott
kapuitok beszűkítik túlpártjaitokat,
várakozásom küzdelem rejtett, láthatatlan
pólusaitokhoz, hol van az egyszerű természetességetek?

Gyakran csak tapogatózva haladok, kiragadtok önma-
gamból,
máshova teszteket, a kiengesztelődéseketek sötétség
fedi, mégis magatokban mossátok meg vesztesége-
teket,
én angyali létre vágytam, lángok helyett fénycsíkokra,
összeragadt angyali tollakkal nem repülhetek, jó
sem lehetek, ha el kell szenvednem bűneiteket.

Angyalaim, szomorú angyalaim...
Nehogy fekete hollóvá változzatok!

Hrepenela sem po nekakšnem angelskem bivanju ...

Hrepenela sem po nekakšnem angelskem bivanju,
nebolečem stanju brez spopadov, zoperstavljanj in
kritike,
da bi se vdihli potopili vame v pišu tišine in odprli
možnosti ustvarjanja, da bi ohranjala mir vaših src!

Vendar ste izsilili neprostovoljen,
navidezen molk, stisnili ste me med zidove odpora,
kjer vaša tesno urezana vrata krčijo obrežja na drugo
stran,
moja pričakovanja do vaših skritih, nevidnih polov
boja
vaše izgubljene preproste narave?

Pogosto napredujem le za ped, izruvali ste me iz mene
same,
premestili drugam, pokrili s temo svoje spravljivosti,
čeprav v sebi ližete rane svojih porazov, medtem ko
sem jaz hrepenela
po angelskem bivanju, po pramenih svetlobe namesto
plamenih,
čeprav z zlepljenimi angelskimi peresi ne morem leteti
in tudi dobra ne morem biti, če moram prenašati vaše
grehe.

Angeli, moji žalostni angeli ...
Da se ne boste spremenili v črne vrane!

Ich wünschte ein Engel zu sein ...

Ich wünschte ein Engel zu sein,
Schmerzlosigkeit ohne Zusammenstöße,
ohne Gegenüberstehen, ohne Kritik,
damit euer Atem im Windhauch der Stille
in mich hineintaucht, damit ich schöpfen kann,
und den Frieden eurer Herzen bewahre!

Doch erzwingt ihr mein augenötigtes
scheinbares Schweigen, reißt ihr mich
zwischen die Wände des Widerstands hinein, eure
engen
Tore engen euer Jenseits ein,
mein Warten ist Kampf an euren verborgenen,
unsichtbaren Polen,
wo ist eure einfache Natürlichkeit?

Oft komme ich nur tastend voran, ihr reißt mich aus
mir heraus,
ihr legt mich anderswo hin, eure Aussöhnung wird von
Dunkelheit
bedacht, doch waschet ihr eure Verluste in euch,
ich wünschte Engel zu sein, Lichtstreifen statt
Flammen,
ich kann mit zusammengeklebten Engelsflügeln nicht
fliegen, ich
kann auch nicht gut sein, wenn ich wegen eurer
Sünden büßen muß.

Meine Engel, meine traurigen Engel...
Verwandelt euch ja nicht in schwarzen Raben!

Vallomás

Molnár M. Eszter költőnek

Tudod-e azt, hogy hiába kovácsoltak erőssé
az évek zúzmarás hajnalai, a szemed alatt
sem lett keskenyebb az a meghatározó vonal,
ránc, gyűrődés, mely mindig figyelmeztetett,
hogy legyek óvatos, mert Budapesten is,
Lendván is elárulhatnak a szavak nélkül maradtak.

Tudod-e azt, hogy holnap sem leszek jobb,
engedelmesebb, ha a tunéziai sziklákat
álmodom a Lendvahegy helyett, s álmaimban
felszisszenek, hogy ott még élni is tudnék,
s altatóul hazavinném a hammameti alkonyatot,
a Földközi-tenger kékségét, az afrikai hold
ürességét, a minaretek halk imáit.

Tudod-e azt, hogy ősi Isteneink is száz
nélkül maradtak, s hideg csillagokon állva
sodorja őket a szlovén szél, s vele együtt
engem is sodornak az évek a halál kráterébe,
pedig én ott szeretnék meghalni, ahol te is
megváltásod várod, valahol közel a tengerhez,
az áthevült habok, az algák kusza hálóiiban.

Tudod-e azt, hogy téged látlak bennem,
gyógyíthatatlan zavaromban, mert te sem
voltál más, mint paraszti sarjadék, kapát,
kaszárt tisztelő, föld nélkül maradt értelmiségi,
ki nem felejt el, hogy ősei még vetettek, arattak,
szültek és szerettek.

Tudod-e azt, hogy a múltat mégsem tudom
kirakni magamból, s hiába vetem el álmaimat,
ha föld nélkül maradtam, s a barázdákat benövi
a fű, a gyom, a fekete karácsonyok helyett most
üzenek neked a téllel.

Tudod-e azt, hogy a megcsomósodott beszéd helyett napról napra keményebb ez a tél, amelybe egyedül sodródtam bele, töredékesen, de szívemmel nem játszadoxhatnak az előszobában maradt idegenek.

Tudod-e azt, hogy merőben másfelé élek, mint szeretnék, más emberek kegyét keresem, vagy haragját ingerlem, s közönyös és süket messzeségben élek azoktól, akikre igazán vágyom, akikhez minden következménnyel közöm van. Ez olyan, mint egy nappali álom.

Tudod-e azt, hogy ez is egy megrohanásszerű figyelmeztetés a téllel, hogy még mindig távol vagyok tőletek, késlekedem az alvajárók nyugalmaival, de szenvedéseim által én vagyok, a derengés víziója hozzád vezet, aki énemhez tartozol.

Istenem, mennyi elmulasztott út visz vissza hozzád Budapestre!

Izpoved

Pesnici Eszter M. Molnár

Ali veš, da so me zaman kovale v kleno
sreznate zore let in da tudi pod tvojimi očmi ni
tista določujoča črta, obronek, guba,
ki me je vedno opozorila, naj bom previdna,
prav nič tanjša, tako kot v Budimpešti me tudi
v Lendavi lahko izdajo tisti, ki so ostali brez besed.

Ali veš, da tudi jutri ne bom nič boljša,
nič bolj ubogljiva, ko pa sanjam tunizijske skale
namesto Lendavskega hriba, sikajoče mi v sanjah, da bi
tam celo mogla živeti, da zato vzamem domov za
uspavalo
polmrak Hammameta, modrino Sredozemskega
morja, praznino
afriške lune in tiho molitev minaretov.
Ali veš, da so tudi naši davni bogovi
ostali brez besed, da jih stoječe na hladnih zvezdah
spodnaša slovenski veter, skupaj z njimi odnašajo leta
v krater smrti tudi mene, čeprav sem želela umreti tam,
kjer tudi ti pričakuješ odrešitev, nekje v bližini morja,
v zamotanih mrežah ogretim pen in alg.

Ali veš, da v svoji nepopravljivi zmedi
tebe vidim v sebi, kajti tudi ti si bila
le kmečka mladika, kmečka izobraženka,
ki nima več zemlje, spoštljiva do motike in kose,
ki ni pozabila, da so njeni predniki še orali,
sejali, rodili in se ljubili.

Ali veš, da ne morem in ne morem izruvat
preteklosti iz sebe in da zaman odmetavam svoje sanje,
če nimam več zemlje in sta brazde zarasla trava in
plevel,
če se črn božič prevesi v nič bolj prijazno zimo.

Ali veš, da je namesto zavozlanega govora
zima, v katero sem se sama zapletla, iz dneva v dan trša,
s koščki mene, a ne z mojim srcem, se lahko poigravajo
tujci, ki so obstali v predsobi.

Ali veš, da živim povsem drugje, kot bi želela,
da iščem milino ali vzbujam jezo drugih, v ravnodušni
in gluhi razdalji živim proč od tistih, po katerih resnično
hrepenim in s katerimi imam brez nadaljnjega veliko
skupnega.

Videti je kot sanje pri belem dnevu.

Ali veš, da me je zima opozorila kot strela
z jasnega, kako sem še vedno daleč od vas, zamujam
z mirom mesečnikov, toda trpljenje me ohranja,
vizija jutranjega svita me vodi k tebi, ki sodiš k meni.
Moj Bog, koliko zamujenih poti me vodi nazaj
v Budimpešto k tebi!

Geständnis

für die Dichterin Eszter Molnár M.

Ob du weißt, daß dich die bereiften Dämmerungen
der Jahre vergeblich abgehärtet haben, trotzdem
wurde der charakteristische Zug unter deinem Auge
nicht schmaler, der mich immer warnte,
sei vorsichtig, weil mich die Wortlosen
auch in Budapest, aber auch in Lendva verraten
können.

Ob du weißt, daß ich auch morgen nicht besser, fügiger
werde, wenn ich die Felsen in Tunesien
träume statt Lendvaberg, und in meinen Träumen
auffahre, ich könnte dort auch noch leben,
und ich würde die Abenddämmerung aus Hammamet,
die Bläue
des Mittelmeeres, die Leere des Afrikamondes, die
leisen Gebete
der Minarette nach Hause mitnehmen.

Ob du weißt, daß auch unsere uralten Götter ohne Mund
geblieben sind, und der kalte slowenische Wind sie
auf kalten Sternen stehend mit sich reißt, und mit ihm
reißen die Jahre auch mich mit sich in den
Todeskrater,
obwohl ich dort sterben möchte, wo auch du auf
die Erlösung wartest, irgendwo in der Nähe des Meeres,
in den wirren Netzen der erhitzten Wogen, der Algen.

Ob du weißt, daß ich dich in mir sehe,
in meiner nicht heilbaren Verwirrung, weil auch du
nicht anders warst, als Bauernsprößling, der Hacke,
Sense verehrt, eine Intellektuelle ohne Acker,
die nicht vergißt, daß ihre Ahnen noch säten, mähten,
gebaren und liebten.

Ob du weißt, daß ich die Vergangenheit doch nicht aus
mir
rausnehmen kann, und ich werfe meine Träume
vergeblich weg,
wenn ich ohne Acker geblieben bin, und die Furchen
mit Graas,
Unkraut bewachsen werden, statt schwarzer
Weihnachten sende
ich dir eine Winterbotschaft.

Ob du weißt, daß dieser Winter statt der verknoteten
Sprache
Tag für Tag härter ist, in den ich allein
hineingeschleudert wurde,
fragmentalisch, aber mit meinem Herzen können die im
Vorzimmer weilenden Fremden nicht herumspielen.

Ob du weißt, daß ich gar anderswo lebe, als ich es
möchte, ich suche die Gnade, oder reize den Zorn
Anderer, und lebe in gleichgültiger und tauber Ferne
von denen, nach denen ich mich wirklich sehne, mit
denen
ich für alle Fälle zu tun habe. Dies ist so, wie ein
Tagestraum.

Ob du weißt, daß dies mit dem Winter auch
ein sturmartige Warnung, daß ich noch immer
fern von euch bin, mit der Ruhe der Schlafwandler
zögere,
aber ich bin es durch meine Leiden, die Vision des
Dämmerns
führt mich zu dir, die zu meinem Ich gehört.
Mein Gott, wieviele versäumte Wege führen zurück zu dir
nach Budapest!

Szárnyak nélkül

Fehér Zsuzsanna művészettörténésznek

Majd egyszer végleg visszatérek
hozzád Gazdagrétre, vagy a
Diószegi utcába, arcpirosító,
s szempillafesték nélkül; akkor
majd olyan leszek, mint az a
jellegzetes libanoni cédrus
Csontváry festményén, hogy újra
fészket rakjunk árvaságunkba.

Majd egyszer fekete Föld leszek
barna szemedben, Nap lesz a
kalapom, hogy belülről világítsak,
hogy legyen erőm, belső izzásom,
hogy lássad általmenésem, lemenésem,
utolsó távozásom, hogy tenger legyél
bennem, hogy tenger legyek benned,
hogy fájjon halálom, ha majd más
anyagban, időben és térben
folytatódik összeomlott, nomád
életünk.

Brez kril

Zsuzsanni Fehér, umetnostni zgodovinarki

Nekoč se bom dokončno vrnila
k tebi na Gazdagrét ali v Ulico Diószeg,
brez rdečila za ustnice in črnila za trepalnice;
kot tista znamenita libanonska cedra
na Csontváryjevi sliki, da bi znova
spletli gnezdo svoji sirótini.

Nekoč bom črna Zemlja
v tvojih rjavih očeh. Moj klobuk bo
sonce, da bi svetila od znotraj,
da bi imela moč in notranji žar,
da bi videla moj odhod in sestop,
moje zadnje slovo, da bi bila ti morje
v meni in jaz v tebi,
da bi te bolela moja smrt za primer, da bi se
v neki drugi materiji, času in prostoru
nadaljevalo
najino propadlo, nomadsko
življenje.

Ohne Flügel

für die Kunsthistorikerin Zsuzsanna Fehér

Irgendeinmal kehre ich endgültig zurück
zu dir nach Reichenwiese, oder in
die Diószegi Gasse, ohne Schminke,
und Wimpernfarbe, dann
werde ich so sein, wie die
eigenartige Zeder im Libanon
auf dem Gemälde von Csontváry, damit wir
in unserem Verwaistsein wieder nisten.

Irgendeinmal werde ich schwarze Erde
in deinem braunen Auge sein, mit
Sonnenhut, damit ich von innen leuchte,
stark, mit innerem Glühen,
damit du meine Laufbahn, mein Fallen,
meinen letzten Abgang siehst, damit du
Meer in mir bist, damit ich Meer in dir bin,
damit dir mein Tod weh tut, wenn unser
zusammengebrochenes, nomadisches Leben sich
materiell, zeitlich und räumlich anderswo
fortsetzt.

Tavaszi szerenád

Tűlevelű fenyőfák illatával
belopta szívembe magát
a fény...
Virágot bontott,
s belém zuhant,
mint magányos sirály
az Adria kék habjaiba.
Zuhanása szétzilálta
őszülő hajamat, s elaludt
szempilláim feketeségében.
Sirálysikoly a szememben,
havazás számban.

Pomladanska serenada

Z vonjem igličastih borovcev
se je prikradla v moje srce
svetloba ...
Pognala cvet
in strmoglavila vame
kot v pene Jadrana
osamljen galeb.
Njegov padec mi je razmršil
osivele lase in zaspal
v črnini mojih trepalnic.
Galebji krik v mojih očeh,
v mojih ustih sneg.

Frühlingsserenade

Mit Nadelbaumduft stahl
sich das Licht in mein
Herz hinein...
Es blühte auf,
und fiel in mich hinein,
wie die einsame Möwe
in die blauen Adriawellen.
Sein Fallen zerrüttete
meine grauenden Haare, und schlief
im Dunkel meiner Wimpern.
Möwenschrei in meinem Auge,
Schneefall in meinem Mund.

Egy leheletnyi csönd

Gábor Zoltán festőművésznak

Kés nélkül jöttél, fegyvertelenül,
postagalambként, megdöbbenő hűséggel
szülőfölded, s anyanyelved iránt,
hagyományt fejlesztve, újat teremtve.

Ecsetvonásaidban emberi szívek
dobognak, s egyre fogy az időd,
fakulnak el színeid, csendesül
a láрма, de még éltet a holdtölte.

Ha génjeink sem tökéletesek,
miért lenne tökéletes az öröklét?
Vakítóan fehér hóesésben, jégbefagyott
vákumlétben még eltévedhet a kezed.

Világégés, világféltés lüktet benned,
pompeji vörös, Mondrián-sárga, Velázquez-i
kék, a többi csak felejtés, gyűródés
a huszonegyedik század oltárnélkülisége.

Dih tišine

Slikarju Gáboru Zoltánu

Prišel si brez noža, neoborožen,
kot poštni golob, osupljivo zvest
svoji rodni zemlji, maternemu jeziku,
kot tvorec novega in varuh tradicije.

V tvojih potezih s čopičem bijejo
človeška srca, in bolj ti odteka čas,
bolj blede so tvoje barve, že skoraj pojenja
trušč, ko lunin ščip še poganja življenje.
Če niso popolni niti naši geni, zakaj
bi bila popolna večnost? V slepeče
belem sneženju, zamrznjenem vakumskem
bivanju lahko roka hitro zaide.

V tebi utripata svetovni požar in svetovni strah,
v pompejsko rdeči, mondriansko rumeni,
velasquezovsko
modri barvi, ostalo je le še pozabljenje, vrvež,
dvajseto stoletje, ki je naenkrat ob oltar.

Ein Hauch Stille

für den Künstler Zoltán Gábor

Du kamst ohne Messer, Waffen,
als Brieftaube, mit bestürzender Treue
für dein Heimatland, deine Muttersprache,
Überlieferung entwickelnd, Neues schöpfend.

In deinen Pinselzügen pochen
Menschenherzen, bald ist deine Zeit um,
verblassen deine Farben, der Lärm wird
stiller, der Vollmond schenkt dir noch Leben.

Wenn auch unsere Gene nicht vollkommen sind,
warum sollte das Ewigsein vollkommen sein?
Im blendend weißen Schneefall, im eisgefrorenen
Vakuumsein kann sich deine Hand noch verirren.

Weltbrand, Angst um die Welt pulst in dir,
Pompeirot, Mondriangelb, Velázquezblau,
alles andere nur Vergessenheit, Schinderei
die Altarlosigkeit des einundzwanzigsten
Jahrhunderts.

A Tengert hoztam el Neked

A Tengert hoztam el Neked,
hogy betöltse hiányomat, árvaságom.
De mindig megérkezett valaki, aki
elvitte óceánjaid, megcsodálta
szemed kékségét.

Tengereim elapadtak,
virágaim elhervadtak.

Kerestelek máshol, másban,
a Gibraltári-szoros magányában,
Casablanca és Párizs fényében,
sötét kamrákban, harangzúgásban,
szülőasztalon, a félelem golyózaporában.

Veled, vagy valaki mással
nevettem, mégis idegen maradtam
benned, vagy valaki másban,
ólmos esőben, reggeli zokogásban.

Ünnep volt, ha jöttél, hiszen
én beszéltem rólad tízezer
méterrel a svájci hegyek felett,
én ringattalak az Adriai tenger
hullámaival.

Te voltál a ködösítő lélegzetben,
a megelőző percben, emlékezetemben,
te leszel a kék felhőkben, sárga
búzatengerekben, halálomban.

A Tengert hoztam el Neked,
hogy téged öleljen, ringasson,
mint Agamemnón ölelte Klütomanesztrát,
amikor Trója kapui várták a végső
küzdelemre.

A Tengert hoztam el Neked, hogy
pásztortűzekkel perzselje szét
lázasod, mint Agamemnón mükéni
tüzei, amikor kilépett a fellegvár
oroszlánkapuján.

A Tengert hoztam el Neked, zöld
oázisaival, fehér szikláival,
hogy csak te lásd könnyedségem,
kékségem, hogy bennem mérd le
önmagad.

Prinesla sem Ti morje

Prinesla sem Ti morje,
da bi zapolnilo mojo šibkost in uboštvo.
A je že prišel kdo,
ki je, občudovaje sinjino,
odnesel tvoje oceane.

Moja morja so upadla,
moje rože ovenele.

Iskala sem te drugje, v drugem,
v samoti Gibraltarske ožine,
v luči Pariza in Casablance,
v temnih shrambah, v razleganju zvonov,
na porodni mizi, v toči strahov.

S tabo ali s kom drugim
sem se smejala, pa vendar ostala tuja
tebi ali komu drugemu,
v svinčenem dežju ali jutranjem ihtenju.

Praznik je bil, če si prišel, jaz
pa sem govorila o tebi deset tisoč
metrov nad švicarskimi gorami ali te zibala
med valovi Jadranskega morja.
Ti si bil v hlapljivem dihu,
v prejšnji minuti, mojem spominu,
ti boš v modrih oblakih, rumenih
valujočih morjih žita, v moji smrti.

Prinesla sem ti morje,
da bi te objelo in zazibalo,
kot je Agamemnon objel svojo Klitamnestro,
ko so trojanska vrata čakala zadnjo bitko.

Prinesla sem ti morje,
da bi s pastirskimi ognji raznetilo
tvoj upor kot Agamemnonovi mikenski ognji
na levjih vratih utrdbe.

Prinesla sem ti morje
z zelenimi oazami in belimi skalami,
da bi me samo ti videl v moji lahkosti in sinjini,
da bi sebe potopil
v meni.

Das Meer gab ich Dir

Das Meer gab ich Dir,
damit es Mangel, Verwaistsein ausfüllt.
Immer kam aber jemand an, der
deine Ozeane mitnahm, deine blauen
Augen bewunderte.

Meine Meere versiegten,
meine Blumen verwelkten.

Ich suchte dich anderswo, in anderen,
in der Einsamkeit der Straße von Gibraltar,
im Glanz von Casablanca und Paris,
in dunklen Kammern, im Glockengetön,
auf dem Kreißtisch, im Kugelhagel der Angst.
Mit dir, oder mit irgendjemandem
lachte ich, doch blieb ich fremd
in dir, oder in irgendjemandem,
im Glatteis, im Morgenschluchzen.

Es gab ein Fest, wenn du kamst, denn
ich sprach über dich in zehntausend
Metern über den Schweizer Bergen,
ich wiegte dich mit den Wellen des
Adriatisches Meeres.

Du warst umhüllt von Nebelatem,
gerade da, in der Erinnerung,
du wirst sein in den blauen Wolken, in den
gelben Weizenmeeren, in meinem Tod.

Das Meer gab ich Dir,
damit es dich umarmt, wiegt,
wie Agamemnon wiegte Klytaimnestra,
als auf ihn die Tore von Troja warteten
zum letzten Kampf.

Das Meer gab ich Dir, damit
es deine Rebellion mit Hirtenfeuern
zersenget, wie die Feuer von Agamemnon
in Mykenä, als er durch das Löwentor
der Hochburg hinaustrat.

Das Meer gab ich Dir, mit seinen
grünen Oasen, weißen Felsen,
damit nur du meine Leichtigkeit,
mein Blaues siehst, damit du dich
in mir abmißt.

A Paradicsom meghódítása

Azért vagyok Nő,
hogy te Férfi legyél,
animus, anima.
Mi ketten mezítelenül kiűzve
a Paradicsomból.
Levetkőzve, kibelezve,
kicsontozva - többek és
kevesebbek vagyunk
Isten alkotásánál -
benned rejlik az Élet,
bennem a Halál.

Osvajanje raja

Zato sem ženska,
da boš ti moški,
animus, anima.
Oba gola
in izgnana
iz raja.
Slečeva se do
kosti in do
črevesja –
sva več in manj
od stvaritve
Boga.
V tebi se
skriva Življenje,
v meni Smrt.

Eroberung des Paradieses

Deshalb bin ich FRAU,
damit du MANN bist,
animus, anima.

Wir beide aus dem Paradies
nackt verjagt.

Entblößt, ausgenommen,
ausgeknocht - wir sind
mehr und weniger
als Gottesschöpfung -
in dir steckt das LEBEN,
in mir der TOD.

Tudhattad volna

Tudhattad volna,
hogy az esték
reszketéssel töltenek el,
mint az elvetélt anyák
sirató magzata,
mégis szalmával töltöd meg
az ágyam,
kezeimen hangyaáradat
vet ágyat,
szememben másokat látsz, láttatsz,
érintésed Krisztus töviskoszorúja –
álmaim zivatara csendes patakokban
ver gátat.

Lahko bi

Lahko bi vsaj slutil,
da me večeri napolnijo
z drhtenjem kot iz matere
splavljeni objokovani
plodovi, vseeno mi s slamo
napheš posteljo, moje roke
posteljejo z naraščajočo zimo
mravljincev, v mojih očeh
vidiš druge, mi daš videti
druge, tvoj dotik je
Kristusova trnjevina –
nevihta mojih sanj gradi jez
v mirnih potokih.

Du hättest gewußt

Du hättest gewußt,
daß die Abende
Zittern in mich laden,
wie schreiende Fötusse
abtreibender Mütter,
doch füllst du mein Bett
mit Stroh,
meine Hände ein
Bett der Ameisenflut,
in meinem Auge seht ihr die anderen,
deine Berührung wie Christus Dornenkrone -
Mein Traum-Hagel schafft in stillen Bächen
den Damm.

Havazásban

Várd a kristályok
közeledését.

Fehér paripák tüzes leheletén,
ringatózom benned,
melegítem zúzmarás ajkad.
Havazásomban
eléghetsz.

Holdfogyatkozáskor
hópelyheid olvadása,
szúrós tüskék,
csillagjáráskor,
hervadó krizantémok.

Nem sütök kalácsot,
havazásodba sem vetek ágyat
Isteneidnek megsúgom,
őrizzék jégkristályaid.

V sneženju

Pričakuj približevanje
prozornih kristalov.

V ognjenem dihu belih konj
se zibljem v tebi,
grejem ti zmrzle ustnice.
V mojem sneženju
lahko zgoriš.

Ob luninem mrku so
tvoje taleče se
snežinke bodeče
trnje, v času zvezd
veneče krizanteme.

Ne bom pekla potice,
v tvoje sneženje si ne
bom postlala, tvojim
bogovom bom prišepnila,
naj čuvajo tvoje ledene
kristale.

Im Schneefall

Warte auf das Nähern
der Kristalle.

Auf feurigem Hauch weißer Rappen,
wiege ich mich in dir,
wärme ich deine rauhreifige Lippe.
in meinem Schneefall
kannst du verbrennen.

Bei der Mondfinsternis
ist das Schmelzen deiner Schneeflocken
wie stechende Dornen,
beim Gang der Sterne,
wie welkende Chrysanthemen.

Ich backe keinen Kuchen,
auch in deinen Schneefall mache ich kein Bett
Deinen Göttern flüstere ich zu,
sie sollen deine Eiskristalle bewachen.

Kéz a kézben

Kéz a kézben, ami ígéret volt
nekem törvény már, te mondtad,
legyen kéz a kézben, legyél
lehetőség egy másik életre.

Kéz a kézben, ami csend volt,
vallomás már, te mondtad szólalj
meg bennem, legyek nyár a te
teledben, legyél hang az én versemben.

Roka v roki

Roka v roki je bila obljuba,
meni že zakon, si pristavil.
Naj bo roka v roki možnost
za neko drugo življenje.

Roka v roki je bila tišina,
že priznanje, si rekel.
Spregovori v meni, naj
bom poletje v tvoji zimi,
ti bodi glas v mojem verzu.

Hand in Hand

Hand in Hand, was Versprechen war,
mir Gesetz schon, du sagtest,
es sei Hand in Hand, sei
Chance auf ein anderes Leben.

Hand in Hand, was Stille war,
Geständnis schon, du sagtest: sprich
in mir, sei Sommer im
Winter, sei Stimme in meinem Gedicht.

A szerelem odaát van

A szerelem odaát van,
fölszállt a hegyek fölé,
elbújt a hegyek mögé.

A szerelem odaát van,
csak visszajár a sötét éjszakába,
bánatot hoz, s feledést.

A szerelem odaát van,
nincsen ragyogása, fénye,
elvesztette tüzes erejét.

A szerelem odaát van,
fekete rés a vakolatban,
repedés lett a feledés otthonában

Onstran

Ljubezen je onstran,
dvignila se je nad gore
in se skрила za njimi.

Ljubezen je onstran,
vrača se samo v
temnih nočeh, prinaša
žalost in pozabo.

Ljubezen je onstran,
ne blešči se, nima sijaja,
izgubila je ognjeno moč.

Ljubezen je onstran,
črna špranja v ometu,
razpoka v domu pozabljanja.

Die Liebe ist drüben

Die Liebe ist drüben,
flog über die Berge,
versteckte sich hinter den Bergen.

Die Liebe ist drüben,
doch kommt sie des nachts im Dunkel zurück,
Kummer bringt sie mit, Vergessenheit.

Die Liebe ist drüben,
ohne Glanz und Schein,
sie verlor ihre feurige Kraft.

Die Liebe ist drüben,
schwarzer Riß im Wandputz,
sie wurde Ritze im Heim der Vergessenheit.

„Én a Halál rokona vagyok...”

(Ady Endre)

HALÁL VERSEK

„Smrt je moj sorodnik ...”

(Endre Ady)

PESMI SMRTI

**"Ich bin ein Verwandter
des Todes ..."**

(Endre Ady)

TODESGEDICHTE

Sivatagi szélben

Isten sem tudhatta terveidet,
a szelek is csak sodortak,
kifelé ebből a zivataros
nyárból, a tél messze még,
üres a horizont, kietlen a táj,
kietlen a lelkem, félek, hogy
elviszenk a szelek, nem
kapaszkodhatok meg
Benned, elvisznek
Istenhez.

V puščavskem vetru

Niti Bog ni razvozlal tvojih načrtov,
vetrovi so te podili
iz tega viharnega poletja,
zima pa je še daleč,
horizont je prazen,
pokrajina goličava
kot moja duša.
Bojim se, da me
odpihnejo sape,
da se te ne bom mogla oprijeti
in me ponesejo k Bogu.

Im Wüstenwind

Auch Gott konnte deine Pläne nicht kennen,
auch die Winde trieben mich
aus diesem stürmischen Sommer einfach
heraus, der Winter ist noch weit entfernt,
leerer Horizont, karge Landschaft, meine
desolate Seele sind da, ich fürchte, dass
die Winde mich nehmen, ich kann mich
nicht mehr an Dich binden, sie
nehmen mich
zu Gott.

Melankólia

Szomorú az a harc,
amelyet egyedül vívnak,
mégis várd az Angyalt, amely
szent türelmével sorsodat,
életedet hozza feléd.
Ne kapkodj, ne siettesd útját,
lassan hömpölyögve úgyis utolér.

Te könnyű leszel és személytelen,
ő csodákat láttat, vizet fakaszt,
kenyeret szaporít, ez lesz az ünnep.
Ajkad elkékül, szemedben darazsak zúgnak,
kezedben vérzik a fehér liliom.
Szeme bukásodat tükrözi.

Áhítatos, körülményes szertartással
érkezik: üres szárnyaiban nem lesznek
italok, férfiak, meglepetések, csak
feledkezés és varázslatos rendhagyás.
Készülj fel rá, testben és lélekben -
Ő lesz az igazi Szerelem, az igazi Halál.

Melanholija

Trpek je boj,
ki ga biješ sam,
vseeno pričakuj angela, ki
ti s sveto potrpežljivostjo
prinaša usodo, življenje.
Ne hlastaj, ne hiti po poti,
četudi počasi, te gotovo dohiti.

Lahek boš in brezoseben,
on dela čudeže, zbudi izvir,
pomnoži kruh, to bo praznik.
Ustnice pomodrijo,
v očeh ti brenčijo ose,
v roki krvavi bela lilija.
Njegovo oko zrcali tvoj poraz.

Prihaja pobožno, z zapletenim
obredom: v praznih krilih ne bo
pijače, moških, presenečenj, samo
pozabljenje in čarobna neurejenost.
Pripravi se, v telesu in duši – On bo
resnična ljubezen, resnična smrt.

Melancholie

Traurig ist der Kampf,
der allein geführt wird
doch warte auf den Engel, der dir
Schicksal, Leben mit heiliger
Geduld bringt.
Schussele nicht, ruf ihn nicht vor der Zeit,
langsam wogend holt er dich eh ein.

Du wirst leicht und unpersönlich,
er zeigt Wunder, läßt Wasser quellen,
vermehrt Brot, das wird die Feier.
Deine Lippe wird blau, in deinem Auge sausen Wespen,
in deiner Hand blutet die weiße Lilie.
Sein Auge spiegelt deinen Sturz.

Er kommt mit andächtiger, umständlicher
Zeremonie an: in seinen leeren Flügeln gibt es
keine Getränke, Männer, Überraschungen, nur
Vergessenheit und zauberhafte Bestimmung.
Bereite dich vor, körperlich und seelisch -
Er wird wahre LIEBE, der wahre TOD.

A hattyúk repülésével

Hús tavakban mossuk tisztára
eltévedt lelkünket, zöld
pázsittenger-hullámokkal
törölközünk, majd fehér
hattyúkkal elrepülünk
tisztább vizekre, a színtelen
kristályok otthonába.

Letimo z labodi

V hladnih jezerih si spiramo
svoje zabludele duše, jih otiram o
v preproge morskih valov in
poletimo z labodi na čistejši vode,
v domovanje brezbarvnih kristalov.

Mit den Schwänen fliegen

In kühlen Seen reinigen wir
unsere verirrte Seele, wir trocknen
uns im wogenden grünen Wiesenmeer,
dann fliegen wir
mit weißen Schwänen fort
zu reineren Gewässern, ins Heim
farbloser Kristalle.

Naponta keresem

Naponta keresem szétzilált hajad,
gyűrött esőkabátod hajlatait.
Naponta apadnak el gondolataim,
ritkulnak csontjaim, vizesedik vérem.

Naponta kevesebb vagyok,
lassan tűnök el, esek szét,
órlódom, mint eltévedt utasok
a Halálba száguldó vonatokon.

Vsak dan te iščem

Vsak dan iščem tvoje razkuštrane lase,
gube na tvojem zmečkanem dežnem plašču.
Vsak dan usahnejo moje misli,
se redčijo moje kosti in vodeni moja kri.

Vsak dan me je manj,
počasi izginjam, razpadam;
razsipamo se kot izgubljeni potniki
na vlakih, drvečih v smrt.

Jeden Tag suche ich

Jeden Tag suche ich deinen wilden Haarschopf,
die Falten deines knittrigen Regenmantels.
Jeden Tag trocknen meine Gedanken aus,
verdünnen sich meine Knochen, mein Blut wird wässrig.

Jeden Tag werde ich weniger,
allmählich verschwinde ich, zerfalle ich,
werde aufgerieben wie verirrte Reisende
im Zug, der in den Tod rast.

Félelem

Az idő esős zuhatagában porladsz el,
mint fehér márványszobor az időzített
bombák tüzében.

Tökéletesen és maradék nélkül
tűnsz el.

Az Istened is csak hallgat, nem menthet meg.

Mitől félsz mégis?

A Haláltól?

Strah

V deževnem nalivu časa
sprhniš kot beli marmorni
stebri v ognju tempiranih bomb.

Do stržena, brez sledu izgineš.

Tudi tvoj Bog molči,

ne more te rešiti.

Česa se vendar bojiš?

Mar smrti?

Angst

Im Regenguß der Zeit zerfällst du zu Staub
wie eine weiße Marmorstatue im gezielten
Bombenhagel.

Vollständig und spurlos
verschwindest du.

Auch dein Gott schweigt,
er kann dich nicht retten.

Wovor hast du noch Angst?

Halálra születtem

Halálra születtem, nem kibontakozásra,
vajúdó édesanyám mégis Nagypéntekkor
hozott a világra, reménységnek, vigasznak,
beteljesült örömnek, elszigetelt magánynak.

Lázasan hajszolva, útra készen, zord
fogadók magányától megtépázva, gonosz
vasutasok idegbaját elviselve – én azóta
várom a szent feltámadást, a megváltást.

Ha nem születtem volna, most nem hiányoznék,
nem keresnék menedéket mások igazában, hamis
tanútételében, lenézett röhejében, kitagadott
jussában, hiszen halálra születtem, nem a világra.

Rodila sem se za smrt

Rodila sem se za smrt in ne razcvet,
čprav me je mati na veliki petek
povila med porodnimi bolečinami
kot izpolnjeno radost, samoto, uteho in nado.

V vročični gonji, pripravljena na pot,
teptana s samoto neusmiljenih rejnikov,
prenašaje nervozo zlobnih železničarjev –
pričakujem odrešitev in sveto vstajenje.

Če se ne bi rodila, me zdaj ne bi pogrešali,
ne bi iskala zavetja v resnici drugih, v njenih krivih
naukih, zaničljivem krohotu, zanikanem deležu,
saj sem se rodila za smrt, ne za svet.

Ich bin zum Sterben geboren

Ich bin zum Sterben geboren, nicht zur Entfaltung,
obschon meine kreißende Mutter mich Karfreitag
auf die Welt gebracht hat, zur Hoffnung, zum Trost,
zur Freudeserfüllung, zur Einsamkeitsinsel.

Mit Fieberhast, bereit zur Abreise, zerzupft
von der Einsamkeit rauher Gasthöfe, erleidend
das Nervenleiden böser Eisenbahner - warte ich
seither auf die heilige Auferstehung, die Erlösung.

Wäre ich nicht geboren, vermißte man mich nicht,
suchte ich kein Obdach in der Wahrheit, in der
falschen
Aussage, im höhnischen Gejohle, in der Enterbung von
anderen, denn ich bin zum Sterben, nicht für die Welt
geboren.

Novotel-panoráma

Lehet, hogy itt kellene meghalnod,
ebben a steril Novotel-szobában,
ahova betegséged hozott.

Az odvas fáid, az elvakart sebeid,
a gyűrött ráncaid tükrében
feladhatod ezt a percet is.

A villamosok nélküled is
újra indulnak, menetrend szerint.

Panorama Novotel

Morda bi bilo treba preminiti tukaj,
v tej sterilni sobi Novotela,
kamor te je pripeljala bolezen.

Tvoja votla drevesa, spraskane rane
v zrcalu težkih gub
lahko predaš tudi to minuto.

Tramvaji bodo tudi brez tebe
vozili po voznem redu.

Novotel-Panorama

Vielleicht solltest du hier sterben,
in diesem sterilen Novotel-Zimmer,
wohin dich deine Krankheit brachte.

Im Spiegel deiner hohlen Bäume,
verkratzten Wunden, und tiefen Falten
gib auf auch die letzte Minute.

Die Straßenbahnen fahren nach
Fahrplan, auch ohne dich ab.

Menekülés

Farkas Árpádnak

Hiába keresed ösvényed,
keskeny alagutad a hóban.
a Havasokon túli jégáradásban
szívedig ér a HALÁL.
Óh, anyám –
fehér karácsonyunk lesz.

Beg

Árpádu Farkasu

Zaman iščeš svojo stezico,
svojo ozko gaz v snegu.
Čez Karpate! V taljenju ledenih sveč
ti seže SMRT do srca.
Oh, mati –
imeli bomo bel božič.

Flucht

für Árpád Farkas

Vergeblich suchst du den Pfad,
den schmalen Tunnel im Schnee.
Im Gletscher über dem Schneeberg
trifft der TOD dein Herz.
Oh, Mutter –
es gibt weiße Weihnachten.

A halálon túl

A gyertyák úgyis csonkig égnek,
tővig a fák,
emlékezeted sem élheti túl
magányod, szavaid hiányát.
Isten is számonkéri -
hiábavalóságodat.

Po smrti

Tudi sveče bodo
dogorele,
tvoj spomin ne more
preživeti tvoje samote,
praznote tvojih besed.
Bog bo razočaran -
nad tvojo nepomembnostjo.

Nach dem Tod

Die Kerzen brennen eh bis zum Stummel,
bis zum Stamm die Bäume,
auch dein Gedächtnis überlebt nicht deine
Einsamkeit, den Verlust deiner Wörter.
Auch Gott verlangt -
deine Vergeblichkeit.

Csáktornyára vezető út

Szomorú menet lehetett a kuršaneci erdőből
Csáktornyáig vezető haláltusás vergődésed,
míg véres fejed ott rázkódott a tartani igyekvő
Bethlen Miklós, ifjú erdélyi főúr ölében, a
nyomasztó csendet ritkán törte meg zaj, lassan
vonult a hintó a vakuló szürkületből a fekete éjszakába.

Vakvégzet? Kiszámíthatatlan vagy könyörtelen fátum?
Ó, sorstragédia! Orgyilkosok és vadállatok fergetege!
Lesben állt a halál, nem volt értelme keresgélni,
a novemberi zúzmarás erdőben rád talált, párbajt vívott
veled, Szent Ilonka kolostora beleremegett, mégis három
sebet hagyott rajtad a magyar igazság. Reménységként
haltál meg abban a nagy vadon erdőben, kit kevés
szem látott.

Európa mégis gyászolt. Ördögi körben forgott veled
a politika, mégis megragadtál egy maroknyi időt,
sorsodra hagyva a szálakat itt a Mura partján,
elképzeléseidért ma sem harcolnak, a történelem
más vizekre evezett, széthullunk, mi magyarok a
végeken, az idő csap arcul, s a határsávok,
golyózápor helyett az idegeneknek hódoló valóság.

Pot v Čakovec

Žalostna je morala biti vožnja iz Kuršanečkega gozda
do Čakovca,
ko si bil svoj smrtni boj in se je stresala tvoja krvava
glava
v naročju Miklósa Bethlena, mladega sedmograškega
velikaša,
ki jo je poskušal varovati pred premiki,
ko je tesnobno tišino le redko zmotil hrup
in je kočija počasi zdrsnila iz slepečega polmraka v črno
noč.

Slepa usoda? Nepredvidljiv ali neusmiljen fatum?
O, tragedija usode! Vihar zahrbtnih morilcev in zveri!
Smrt je prežala nate, čeprav je bilo njeno iskanje brez
smisla,
saj te je v novembrskem srežnatem gozdu našla,
se dvobojevala s tabo, se pritresla za tabo v samostan
svete Ivane
madžarska pravica in ti prizadejala tri rane. V tem
velikem
poraščenem gozdu si umrl kot upanje, ki so ga videle
redke
priče.

Evropa pa je žalovala. Politika se je vrtela s tabo
v peklenskem krogu, izkoristil si svojo merico časa
in na tem bregu Mure prepustil podobni usodi
mladike,
zgodovina je vodila v druge struge,
zgodovina je vodila v druge struge,
zato Madžari na obronkih razpadamo,
čas nam daje klofuto, obmejni pasovi pa so,
namesto nevihte krogel, tujcem pokorna
resničnost.

Der Weg nach Csáktornya

Dein Ringen mit dem Tod konnte ein trauriger Zug
aus dem Wald von Kuršanec bis Csáktornya sein,
bis dein blutiger Kopf sich schüttelte
im Schoß von Miklós Bethlen, junger Hochadliger
aus Siebenbürgen, der ihn zu halten versuchte,
die drückende Stille unterbrach selten ein Lärm,
langsam zog die Kutsche aus dem blindwerdenden
Grauen
in die schwarze Nacht.

Blindes Verhängnis? Unberechenbares oder
erbarmungsloses Fatum?
Oh, Schicksalstragödie! Sturm von Mordgesellen und
Bestien!
Der Tod lauerte, es hatte keinen Sinn, ihn zu suchen,
er fand dich im rauhreifigen Novemberwald, duellierte
sich
mit dir, das Kloster von Sankt Ilona bebte, doch es galt:
aller guten Dinge sind drei auch deine drei Wunden.
Als Hoffnung starbst du in jenem großen Dschungel-
Wald,
dich sahen wenige Augen.

Europa trauerte jedoch. Die Politik drehte sich mit dir
im Teufelskreis herum, du nahmst dir doch wenig Zeit,
die Fäden hier am Murofer an dein Schicksal zu
lassen,
in deinem Sinne wird auch heute nicht gekämpft, die
Geschichte
ging schon in andere Richtung, wir zerfallen, wir
Ungarn
in den Grenzfestungen, die Zeit schlägt uns ins
Gesicht,
und die Grenzzonen, statt Kugelhagel die entfremdete
Wahrheit.

Ismét csönd

Ismét csönd, a fagyos kripták hullaszaga
nem visz el messzire, valakinek, aki sosem
élt, élhetett, csak zakatolt ráadásul a szíve,
mint egy nagy, sötét mozdony,
s hárfával köszöntötte a reggelt.

Hagyjátok élni az arctalan Pilátusokat,
mások tetteit végrehajtó Heródeseket,
úgysem támadnak fel harmadnapon, az idő
ellenetek is őrli a köveket, s a tengerek
mélyén meghúzódó cápákat, a korallszigetek csendjét.

A halál majd elcsendesíti lázadásom, az idő
porrá őrli a sziklákat, akkor már hiába
mossátok kezeiteket Pilátusok!

Spet tišina

Spet tišina, mrliški vonj zmrznjenih kript
nas ne pripelje nikamor, nekomu, ki ni nikoli
živel, čeprav bi lahko, je za nameček razbijalo srce
kot velika, temna lokomotiva,
in je s harfo nazdravljaj jutru.

Pustite živeti Pilate brez obraza,
Herode, ki izvršujejo dejanja drugih,
tako ali tako ne bodo vstali od mrtvih tretji dan, čas
melje kamne tudi vam, in morske pse, pohuljene
v tišino koralnih otokov, globine oceanov.

Potem ko bo smrt utišala moj upor in čas
zmlel skale v prah, si boste prali
svoje roke, Pilati, zaman!

Wieder Stille

Wieder Stille, Leichengeruch eisiger Krypten
bringt dich nicht fort, jemand, der nie lebte, leben
konnte, nur sein Herz ratterte im Takt,
der großen, dunklen Lok,
den Morgen begrüßte er mit Harfenklängen.

Laßt die gesichtslosen Pilatuse leben,
die Herodese, die Taten anderer durchführen,
sie auferstehen sowieso nicht am dritten Tag, die Zeit
zermahlt auch gegen euch die Steine, die versteckten
Haifische
in der Tiefe der Meere, die Stille der Koralleninseln.

Der Tod stillt meine Rebellion, die Zeit
zermahlt die Felsen zu Staub, dann waschet
ihr vergeblich die Hände, Pilatuse!

Invokáció

Lehet, hogy elveszítjük hitünket,
kibeszélt küldetésünket, megcsalt
szeretőnket, igaznak hitt énünket,
fellázadt testvérünket.

Kell-e több a veszteségből,
kivakart sebeinkből, elégetett
verseinkből?

Lehúz a Föld,
Elringat az Ég.

Invokacija

Morda bomo izgubili vero,
izdali poslanstvo, svoj
neresnični jaz, uporne brate,
prevarali ljubimca!

Nam je treba še več porazov,
razpraskanih ran, sežganih
verzov?

Zemlja nas priklepa nase,
nebo nas ziblje.

Invokation

Es könnte sein, daß wir unseren Glauben verlieren,
unsere Mission könnte vereitelt werden, unser
betrogener Liebster
könnte uns verlassen und wir müßten unser Ich
aufgeben,
und könnten unseren rebellischen Bruder verlieren.

Brauchen wir noch mehr Verluste,
Bohren in offenen Wunden,
verbrannte Gedichte?

Die Erde fesselt,
der Himmel beschwingt uns.

Erősz – Thanatosz

József Attilának

Régóta nem rakod azt a nagy tüzet,
hideg kilincseid nem adnak meleget,
zúzmarás a város...

Mi már nem vagyunk az Élet fiai,
sem a küzdelmekre felkent daliák,
gyáván várjuk a halált.

Elátkozott nép vagyunk,
apáink mégis robotolnak.
Hát lesz-e magyar, ha mi nem leszünk?

Óh, jaj, mi igazán tiszták vagyunk!
Lehet, hogy a tenger jött el küszöbömig,
lehet, hogy a Halál.

Eros – Tanatos

Józsefu Attilu

Že dolgo ne nalagaš na tisti veliki ogenj,
tvoje hladne kljuke na dajejo toplote,
mesto sta prekrila srež in ivje ...

Mi nismo več otroci Življenja,
niti junaki, pripravljeni na boj,
mi le strahopetno čakamo na smrt.

Preklet narod smo,
čeprav naši očetje delajo trdo.
Bodo Madžari preživali, če nas ne bo?

O, joj, mi smo res čisti!
Ali je prišlo morje do mojega praga
ali mi Smrt nazdravlja?

Eros – Thanatos

für Attila József

Seit langem machst du das große Feuer nicht,
deine kalten Klinken geben keine Wärme,
Rauhreif liegt auf der Stadt...

Wir sind nicht mehr die Söhne des LEBENS,
nicht für die Kämpfe gesalbte Recken,
wir warten feige auf den Tod.

Wir sind ein verdammtes Volk,
doch fronen unsere Väter.
Gibt es noch einen Ungarn, wenn wir nicht sind?

Wehe, wir sind wirklich rein!
Möglich, daß das Meer bis meiner Schwelle kam,
möglich, daß es der TOD war.

Nem kell...

Nem kell több korrekció,
nászajándék, beosztás,
eljátszható szerep,
betanult szöveg,
a kétszerkettő
kiszámított tétele;

Nem kell több kényszerképzet,
újjászületés, vérszerződés,
küldetés, a pillanat örökkévalósága,
ha nincsen szeretet.

Ni treba ...

Ni treba več popravkov,
poročnih daril, razporeditve,
vloge, ki jo lahko igram,
naučenega besedila, preverjene
teze o dvakrat dva.

Ne potrebujem več vsiljenih vzorcev,
ponovnega rojstva, krvne zaveze,
poslanstva, večne resnice trenutka,
če ni srca.

Weg mit ...

Weg mit der Korrektur,
dem Brautgeschenk, der Stufenleiter,
dem Rollenspiel,
den Floskeln,
dem Einmaleins
des zweimal zwei;

Weg mit der Zwangsvorstellung,
der Wiedergeburt, dem Blutvertrag,
der Mission, der Ewigkeit des Augenblicks,
wenn die Liebe fehlt.

Ha eljön...

Ha eljön az utolsó estéd,
és fekete szárnyakat ölt az Ég,
majd könnyebb leszel, mint a fény.

Ne félj, havazásod feloldja
besározott álmaid!

Če bo prišel ...

Če bo prišel tvoj zadnji večer,
nebo razgrne svoja črna krila
in boš lažji od svetlobe.

Ne boj se, tvoj sneg
bo poteptal tvoje
blatne sanje.

Wenn es so weit ist ...

Wenn dein letzter Abend kommt,
und der Himmel schwarze Flügel anzieht,
dann wirst du leichter als das Licht.

Hab keine Angst,
wenn du zu Schneeflocken wirst,
lösen sich deine beschmutzten Träume auf!

Kölcsönként vonatjeggyel

Ne mondd, hogy ide születtem,
az ételszagú kiskocsmák
konyhájába, ahol könnyen
vásárolnak szerelmet, nőket,
érzelmeket, barátokat.

Ne nézz körül, ez nem a te helyed,
a te szereped, a te kétnyelvű
kettős identitásod, látszat
foglalkozásod, kigúnyolt hited.

Te mégsem szereted a porcukros datolyát,
hiába tömik tele vele a szádat, lehúzz
a csipkés kétarcúság, a szaloncukros
hátbeszéd, kedvesen tálalt jólét.

Nélküled is helyén van minden.
Vonaglasz? Hangodat túlkiabálják.
Menekülsz? Átrepülnek.
Káromkodsz? Meggyóntatnak.
Őszinte vagy? Kigúnyolnak.
Tervezel? Elgáncsolnak.

Batyudat megrakták kővel, jegyedat
kifizették kölcsönként pénzzel,
borodat felvizezték, kenyeredet
megmérgezték.

Ne maradj, hiszen nem várnak!
Miért hinnél, hiszen nem bíznak!
Ne lázadj, s ne gyógyíts!
Ne feküdj idegen ágyakba!
Ne oldozz, ne foltozz!

Menj el a viharokkal,
ne nézz vissza!

S sposojeno vozovnico

Ne reci, da si rojen tu,
v kuhinji majhne krčme,
ki vonja po hrani, kjer se zlahka
kupijo ljubezen, ženske,
čustva in prijatelji.

Ne glej naokoli, to ni mesto zate,
za tvojo vlogo, dvojezično
dvojno identiteto, navidezno
zaposlitev, zasmehovano vero.

Ti kljub vsemu ne maraš datljev,
posutih s sladkornim prahom,
zaman ti jih bašejo v usta, razkrinkaj
čipkasto dvoličnost, sladkobni salonski
govor za hrbtom, prijazno servirano blagostanje.

Tudi brez tebe je vse na svojem mestu.
Se zvijaš? Prevpijejo tvoj glas.
Bežiš? Letijo čezte.
Preklinjaš? Moraš se spovedati.
Si iskrena? Posmehujejo se ti.
Načrtuješ? Podstavijo ti nogo.

Culo ti napolnijo s kamenjem,
vozovnico plačajo s sposojenim denarjem,
tvoj kruh so zastrupili,
tvoje vino zmešali z vodo.

Ne ostani, saj te ne čakajo!
Zakaj bi verjela, saj ti ne zaupajo!
Ne upiraj se in ne zdravi!
Ne legaj v tuje postelje!
Ne rešuj, ne krpaj!

Pojdi z viharji in
se ne oziraj!

Mit ausgeliehener Fahrkarte

Sag nicht, du seist hier geboren,
in der Küche der Kneipen mit
Speisegeruch, wo Liebe, Frauen,
Gefühle, Freunde leicht
zu kaufen sind.

Schau dich nicht um, das ist nicht dein Platz,
deine Rolle, deine zweisprachige
zweifache Identität, dein
Scheinberuf, verhöhnter Glaube.

Du magst die Datteln mit Puderzucker doch nicht,
vergeblich wird damit dein Mund vollgestopft, Zacke
mit zwei Gesichtern, Salonzuckerl-Verklatsch,
liebenswertig aufgetischter Wohlstand fesselt dich.

Auch ohne dich hat alles seinen Platz.
Zuckst du? Deine Stimme wird übertönt.
Fliehst du? Du wirst überflogen.
Schimpfst du? Du mußt beichten.
Bist du ehrlich? Du wirst verspottet.
Planst du? Du wirst fallen.

Dein Bündel wurde mit Stein beladen, deine
Fahrkarte mit ausgeliehenem Geld bezahlt,
dein Wein verwässert, dein Brot
vergiftet.

Bleibe nicht, denn niemand wartet auf dich!
Warum glaubtest du, denn niemand vertraut dir!
Rebelliere nicht, heile nicht!
Leg dich nicht in fremde Betten!
Löse nicht, flicke nicht!

Geh weg mit den Stürmen,
schau nicht zurück!

Szóhalál

Tavaszi záporok
öntözik igéid,
nyárvégi napsugarak
melegítik megfakult
névmásaid,
kötőszóid fullasztják el
feltörő zokogásod...
Láttátuk feleim szümtükkel
mic vogymuk – isa pur es chomu vogymuk...
Szóhalálom közeledik...

Smrt besede

Spomladanski dež
prši na tvoje glagole,
poznopoletni sončni žarki
grejejo tvoje
blede zaimke,
tvoji vezniki zadušijo
tvoje na plano pridrle
bridke solze...
Glejte, prijatelji, s svojimi očmi,
kaj smo – zgolj prah in pepel ...
Trkajoča smrt mojih besed ...

Worttod

Frühlingsgewitter
gießen deine Verben,
Spätsommerstrahlen
wärmen deine fahlen
Pronomen,
deine Konjunktionen ersticken
dein aufbrechendes Schluchzen...
Do dar niuuiht ni uuas – enteo ni uuenteo,
enti do uuas der eino – almahtico cot ...*
Mein Worttod nähert sich ...

* Als da nichts war – aller Enden und Wenden,
da war doch der eine – allmächtige Gott ...

Aus dem Wessobrunner Gebet, Münchner Handschrift, 8.
Jahrhundert, in: Klett Lesebuch A 11, Lyrik, Stuttgart 1969,
S. 34–35.

A zuhanás

Mennyi esés, landolás,
zuhanás a semmibe.
Mennyi újrakezdés, áhitat
a jóra, virágbontásra,
kijózanodásra.

Mennyi elveszett pillanat,
elfojtott érzés, gyáva
visszavonulás.
Mennyi kietlen út, sivatag
trópusi erdők helyett.

És mégis a zuhanás erősít,
felemel.

Padec

Koliko padcev,
vratolomij,
drvenja v nič.
Koliko novih
začтков,
hrepenenj
po dobrem,
po cvetenju,
po streznitvi.

Koliko izgubljenih
trenutkov,
zadušenih
občutkov,
strahopetnih
umikov.

Koliko samotnih
poti, puščav
namesto tropskih
gozdov.

In vendar se s
strmoglavim padanjem
v strah okrepimo.

Fallen

Wieviel Fallen, Landen,
Fallen ins Nichts.
Wieviel Neubeginn, Hoffnung
auf Gutes, auf Aufblühen,
auf Ernüchterung.

Wieviele verlorene Augenblicke,
verdrängte Gefühle, feige
Rückzüge.
Wieviele öde Wege, Wüsten
statt Tropenwälder.

Und doch stärkt das Fallen,
es erhebt.

Nyomtalanul

Csak nyomokat szerettem volna hagyni,
kőben, fában, fémben, papíron
megörökített igazságokat, de mégis
nyomtalanul vonulok vissza vén
diófám árnyékába, mintha Babits üzenné;
akikért ragyogtam majd eltemetnek.

Brez sledi

Samo sledi bi rada pustila
v kamnu, drevesu, kovini,
papirju, ovekovečene resnice.
In vendar se vračam brez njih
pod senco starega oreha, kot bi
se razvnel Babits.*
Tisti, za katere sem
bila kresnica, me bodo že
pokopali.

Spurlos

Nur Spuren wollte ich lassen,
im Stein, im Holz, im Stahl, auf dem Papier
verewigte Wahrheiten, doch ziehe ich mich
spurlos zurück in den Schatten meines
alten Nußbaums, als ob Babits** sagte;
für wen ich glänzte, die begraben mich.

* Mihály Babits (1883–1941), madžarski pesnik, prevajalec, estet, član Madžarske akademije znanosti (MTA).

** Mihály Babits (1883–1941), ungarischer Dichter, Übersetzer, Ästhet, Mitglied der Ungarischen Akademie der Wissenschaften (MTA).

Visszatérés

Visszatérek az őszebe,
szüretelő ködbe,
pásztortüzeket gyújtó
földműves tenyerébe.

Visszatérek a télbe,
csikorgó jégbe, lobogok
még lobogok, szívembe
bújtok, hogy ne fázzatok.

Visszatérek, vissza,
gyenge leszek, s tiszta,
kigombolom kabátom,
végre, utoljára, véreim.

Vrnitev

Vračam se v jesen,
v megleno trgatev,
v dlan poljedelca,
ki neti pastirske ognje.

Vračam se v zimo,
v škripajoči led, gorim,
se razvnemam, v moje srce
se skrijte, da vas ne premrazi.

Vračam se, vračam,
šibka in čista, odpela
bom svoj plašč, končno,
poslednjič, bratje.

Zurückkehren

Ich kehre zurück in den Herbst,
in den erntenden Nebel,
in Bauernhände, die Hirtenfeuer
sammeln.

Ich kehre zurück in den Winter,
in knirschendes Eis, ich lodere
und lodere, steckt euch
in mein Herz, damit ihr nicht friert.

Ich kehre zurück, zurück,
werde schwach, rein,
knöpfe meinen Mantel auf,
endlich, zum letzten Mal, meine Brüder.

Ars poetica

Ha majd végképpen el
kell mennem,
ha majd nem leszek,
ha bármi is elszakít
tőletek, legyek egy
haldokló lélegzet
közös lélegzetetekben,
időtálló sóhajtás
eltiport életekben,

De, bocsáss meg Uram,
bocsáss meg anyám,
ha nem tudtam szeretni!

Ars poetica

Ko bom nekoč
dokončno morala oditi,
ko me nekoč ne bo,
ko me bo nekaj odtrgalo
od vas, naj bom umirajoči dih
v vašem skupnem dihanju,
trajen vzdih
v vaših pomendranih življenjih.

Toda, odpusti mi, Bog,
odpusti, mati,
če nisem znala ljubiti!

Ars poetica

Wenn ich endgültig
weggehen muß,
wenn ich nicht mehr bin,
was mich auch immer von euch
löst, ich soll
der sterbende Atem
in eurem gemeinsamen Atem sein,
zeitfester Seufzer
in eurem zertretenen Leben.

Entschuldige aber mein HERR,
entschuldige meine Mutter,
wenn ich nicht lieben konnte!

Kiáltás

Petőfi emlékére

Óh, Istenem, ne add, hogy gyerekeink
elfeledjék azt, amiben hittünk,
amiről tudomásunk volt, amit gondoltunk,
s ne fordításban olvassák majd történelmünket,
s semmilyen trianoni elszakadás ne kényszerítsen
soha senkit másodrangú verzióra, de Magyarországon
se szólítsanak szlovén barátunknak, ne mondja
végeképpen senki, hogy nekünk kutyakötelességünk
beilleszkedni a történelem szélcsatornáiba.

Óh, Istenem, míg hiszek benned, ne add, hogy
szétszéledjünk, mint a bibliai Káinok és
Ábelek, ha kétezer évig álltuk a sarat, még
kétezer évig verjük mélyebbre gyökereinket, akkor
is, ha nincsenek örök dolgaink, csak az özönvíz
csapdossa bokánkat, mint a Pannon-tenger a
karszti viharok idején, s ne vedd el, Uram, prédikáto-
raink
szellemét, mert hit nélkül maradunk, majd elárvulnak
gyermekaink.

Óh, Istenem, posztmodern, önérzetes századunk vé-
gén,
a dühöngőket ne juttasd a szószekre, s a
kozmopolitizmusba bújtatott nacionalizmust
végrelegesen söpörd ki a hóba, s összeegyeztethetlen,
szétszabdalt Kárpát-medencei létünket tedd elviselhe-
tővé,
mert a mai emberjogos világban én már nem tudom,
hogyan
hol is van az én helyem, mert süketfülű Vazul vagyok,
aki nem tud mást, csak hallgatni egy siketnek titulált,
forró helyzeteket szülő és temető korban.

Klic

Petőfiju v spomin

O, Bog, ne daj, da bi naši otroci
pozabili to, v kar smo verjeli mi,
kar je bilo v naši zavesti, kar smo mislili,
ne daj, da bi brali našo zgodovino v prevodu,
da bi trianonska cepitev še kdaj koga prisilila
k drugorazredni vlogi in naj nas na Madžarskem
nikar ne imenujejo naši slovenski prijatelji -
in navsezadnje naj ne reče nihče, da je naša pasja
dolžnost,
priravnati se obrobnim kanalom zgodovine.

O Bog, dokler še verjamem vate, ne daj,
da bi se razšli kot biblijska Abel in Kajn,
če smo zdržali dva tisoč let, poganjajmo naše korenine
nadaljnjih dva tisoč let še globlje, četudi ni nič večno,
le vesoljni potop nam pljuska v noge kot Panonsko morje,
kadar divja burja čez Kras, in ne vzemi, Gospod,
Duha našim prerokom, kajti mi smo ostali brez vere,
naši otroci pa bodo kmalu sirote.

O, Bog, ne daj da bi se konec postmodernega in
samoljubnega
dvajsetega stoletja z govorniškega odra razlegala bes in
jeza,
nacionalizem, skrit v kozmopolitizem, pa dokončno
pometi v sneg,
naše bivanje v Karpatskem bazenu, kjer se razkosani
ne moremo zediniti,
napravi znosno, zakaj jaz v tem svetu zagotovljenih
človeških pravic
ne vem več, kje je moje mesto, sem le gluha *Vazul*
v enako gluhi dobi, ki spočenja in pokopava pereče
probleme,
da ne vem drugega, kot obmolkniti.

Schrei

in Erinnerung an Petöfi

Mein Gott, dulde nicht, daß unsere Kinder
vergessen, woran wir glaubten,
was wir wußten, dachten,
aß sie unsere Geschichte nicht in der Übersetzung lesen,
daß niemals jemand durch irgendeine Lostrennung
wie von Trianon
in die Zweitrangigkeit gezwungen wird, daß wir aber auch
in Ungarn nicht mit "mein slowenischer Freund"
begrüßt werden, daß
niemand sagt, es sei unsere Hundepflicht, uns an
die Windkanäle der Geschichte anzupassen.

Mein Gott, solange ich an dich glaube, dulde nicht, daß
wir uns zerstreuen wie die Kains und Abels in der
Bibel, wenn wir zweitausend Jahre standhielten,
schlagen
wir unsere Wurzeln in weiteren zweitausend Jahren
noch tiefer, auch dann, wenn wir nichts haben für die
Ewigkeit, nur die Sintflut
peitscht unseren Knöchel wie das Pannonische Meer
während
der Karststürme, nimm nicht weg, Herr, den Geist
unserer
Prediger, sonst bleiben wir ohne Glaube, dann
verwaissen
unsere Kinder.

Mein Gott, am Ende unseres postmodernen,
selbstbewußten Jahrhunderts,
laß die Wutentbrannten nicht auf die Kanzel, und
fege den im Kosmopolitismus versteckten
Nationalismus
endgültig hinaus in den Schnee, und mache unser
inkompatibles,

zerstückeltes Dasein im Karpatenbecken erträglich,
da ich in der heutigen Menschenrechtswelt nicht mehr
weiß, wo
mein Platz eigentlich ist, da ich wie der taubohrige Vazul*
bin,
der nichts anderes weiß, nur schweigen kann in einer
tauben,
Konflikte gebärenden und begrabenden Zeit.

* Vazul (976–78?–1037?) war Herzog von Nyitra, ein Vetter des Istváns I., der den rebellischen Vazul blind und (das ist historisch nicht beweisbar) mit heißem Blei taub machen ließ.

Trpeča poezija trpeče pesnice trpeče skupnosti

V zadnjem desetletju 20. stoletja in prvem desetletju 21. stoletja je kulturno sceno madžarske manjšine v Sloveniji razgibala **Judit Zágorec-Csuka**¹ s svojo poezijo, z raziskovanjem izdajateljske dejavnosti, publicistike in knjižničarstva madžarske narodnostne skupnosti v Sloveniji,² s kulturnozgodovinskimi raziskavami,³ s preučevanjem sodobnih tokov v manjšinskem bibliotekarstvu⁴ ter z uredniškim in publicističnim delom.⁵ Poleg tega se je s prevodi slovenskega leposlovja v madžarščino in s priložnostnimi literarnoinformativnimi zapisi pridružila prevajalcem in literarnim posrednikom med slovensko in madžarsko književnostjo.⁶

Kot literarna ustvarjalka se je Judit Zágorec-Csuka profilirala zlasti v poeziji. Po začetnih revijalnih objavah je pesmi izdala v pesniških zbirkah *Viharverten* (1997), *Kiűzve az édenből* (2003), *Kettős hangzat* (2005 – skupaj s Ferencem Kardosem) in *Sivatagi szélben* (2011). V slovenščini, jeziku okolja, v katerem pesnica živi, sta ji izšli pesniški zbirki *V ognjenem kresu* (2001, prevod Marjanca Mihelič) in *Slepci na zemljevidu* (2003, prevod Maria Millas) ter pregledni izbor njenega ustvarjanja v knjigi *V sebi zate* (2010), v kateri so poleg poezije objavljeni tudi njeni eseji in pripovedna proza.

Duhovni tloris pesniške stavbe, ki jo gradi Judit Zágorec-Csuka, sta določila izročilo madžarskega klasičnega pesništva od Petőfija do Adya in literarno-filozofsko izkustvo evropskega ekszistencializma. Arhitektura te pesniške stavbe ima prepoznaven pečat postmodernistične dobe, v kateri se je pesniško formirala.

V duhu postmodernističnega navezovanja na literarno tradicijo namreč avtorica variira poznane motive, teme, lirske lege in duhovne izkušnje, z njimi vzpostavlja dialog, ki je včasih pritrjujoč, spet drugič zavračajoč, kdaj pa kdaj prepreden z dvomom in ironijo. Vsakokrat pa je nabit s svojstveno čustvenostjo in prvinskostjo, ki nista postmodernistični izpovedni strategiji imitacije in simulacije, ampak avtentični pesniški drži, ki arhitekturi njenega pesniškega sveta dajeta prepoznavnost.

Pesniška refleksija, ki se pogloblja v filozofske temelje bivanja, estetsko občutje, razraščajoče se v dopadljivo lepe pesniške sličice, domačijsko-krajinsko navdušenje, ki rojeva krajinske impresije, religiozna zamaknjenost, ki ustvarja psalmistične ekspresije tudi to so arhitekturni elementi na pročelju njene pesniške hiše. A temeljni princip njenega pesniškega dotikanja sveta je čustvo, ritem srca je tisti, v katerem potuje po svojem pesniškem kozmosu.

Strani neba, proti katerim se Judit Zágorec-Csuka odpravlja na svojem pesniškem potovanju, so transcendenca, ona sama s svojo neponovljivo bitjo, drugi in skupnost. Ko nagovarja transcendenco (Boga), nastajajo pesmi, v katerih se izpoveduje kot iz raja izgnana iskalka duhovnosti, priklicevalka »angelskega bivanja« v snovnem in popredmetenem svetu. Izgon iz raja pa za pesnico ni samo prispodoba temeljne človekove bivanjske razklanosti, ampak tudi prispodoba za eksistencialistično vrženost v svet, človekovo neizprosno samost in nelagodje, ki ga preveva ob zavesti gotove smrti.

Na tej točki se pesnica obrne k sebi, nastajajo osebnoizpovedne in bivanjske pesmi, ki so opazno preprejene z razočaranjem. Izvor tega razočaranja je trpko spoznanje, da ji v svetu, kakršen je, ni mogoče uresničiti idealov in da živi v nepravem prostoru med nepravimi ljudmi (Izpoved: *»Ali veš, da živim povsem drugje, kot bi želela, / da iščem milino ali vzbujam jezo*

drugih, v ravnodušni / in gluhi razdalji živim proč od
 tistih, po katerih resnično / hrepenim ...«), grenko
 občutje družbene prezrtosti in zavrženosti (Razbičana
 od viharja: »Sprva se je zdelo, kot da so me prezrli, /
 potem so se mi raje izognili ...«), občutje praznosti in
 zamanskosti bivanja (Padec: »Koliko padcev, / vratolo-
 mij, / drvenja v nič ... Koliko izgubljenih / trenutkov, /
 zadušenih občutkov ...«). Vendar se trudi, da tem
 občutjem ne bi podlegla, skuša jih preseči z roman-
 tičnim umikom v naravo in preteklost (Razbičana od
 viharja: »... ljubili so me le gozdovi in trave ob Muri, /
 žgoče sonce iznad Lendavskega hriba / in valujoča
 genterovska pšenična polja«; Končna postaja II: »...
 Nekam / nazaj, nazaj onkraj Urala, naj / šklepeta
 karavana, zarezgeta krdelo / konjev, drgeta zemlja
 ...«), z uporništvom (Izpoved: »Ali veš, da tudi jutri ne
 bom nič boljša, / nič bolj ubogljiva«), z romantičnim
 hrepenenjem po idealiteti (Mandžurija: »Ko bomo
 nekoč odšli v Mandžurijo, / bomo v hladnejših
 pokrajinah iskali / notranjo toploto in če nas bo
 vodilo / hrepenenje, bomo naleteli na ljubezen ... Ko
 bomo nekoč odšli v Mandžurijo, / bomo zvesti prada-
 vnim koreninam ...«). A hkrati se mestoma zave, da vse
 to utegne biti le privid (Mandžurija: »Mandžurija bo
 resničnost / ali privid naše zmote«), da je ta
 romantična pozicija zgolj ponavljanje – čeprav nič manj
 boleče – že izpovedanega in da zato potrebuje distanco
 ali ironično pripombo (Eros – Tanatos: »Preklet narod
 smo, / čeprav naši očetje delajo trdo. / Bodo Madžari
 preživeli, če nas ne bo? // O, joj, mi smo res čisti!«).
 Zato pridruži še camusovsko, sizifovsko vztrajanje pri
 bivanju (Padec: »In vendar se s / strmoglavi pad-
 njem / v strah okrepimo«), ki bi bilo avtentično in
 skladno z njenim notranjim bistvom: »Ni mi treba več
 popravkov ... / razporeditve vloge, ki jo lahko igram, /
 naučenega besedila ... // Ne potrebujem več vsiljenih
 vzorcev, / ponovnega rojstva, krvne zaveze, / poslan-
 stva, večne resnice trenutka, / če ni srca.«

Pot k drugemu, od jaz k ti, vodi pesnico k ljubljennemu bitju in v ljubezensko poezijo. Tudi odpiranje drugemu ni brez bolečin in razočaranj, mestoma se tudi ne more izogniti romantičnemu razkolu med subjektiviteto in objektiviteto: ljubezenskemu nagovoru, ki izpoveduje približevanje in zbližanje, sledi ljubezenska elegija, ki izpoveduje občutek neizpolnjenosti in ranjenosti (Lahko bi: *»... tvoj dotik je / Kristusova trnjevinna – / nevihta mojih sanj gradi jez / v mirnih potokih«*; V sneženju: *»Ob luninem mrku so / tvoje taleče se / snežinke bodeče / trnje ...«*), ki kulminira v resigniran vzklik *»Ljubezen je onstran ... prinaša žalost in pozabo ... ne blešči se, nima sijaja.«*

Tudi domovinske pesmi Judit Zágorec-Csuka, ki jih izpisuje na pesniškem potovanju k svoji narodni skupnosti, od jaz k vi, so na gosto preprejene s pesimističnimi toni. Narodne budnice (V marčevskem vetru: *»... poteptana, a ne zlomljena, / v Petőfijevem duhu plapolna / tvoja zastava in v srcu še / grmi pokanje topa, / brez sramu si postelji posteljo / v rdečem, belem in zelenem ...«*) namreč preglasijo narodnostne elegije, ki jih pesnica oblikuje po vzoru madžarskih romantičnih pesnikov in svojih pesniških predhodnikov v prekmurski madžarski skupnosti. Te elegije tožijo, da se izgublja duhovna substanca skupnosti (Izpoved: *»Ali veš, da so tudi naši davni bogovi / ostali brez besed«*), in izrekajo katastrofična občutja narodnostne ogroženosti in razdeljenosti (Pot v Čakovec: *»... zato Madžari na obronkih razpadamo, / čas nam daje klofuto, obmejni pasovi pa so, / namesto nevihte krogel, tujcem pokorna / resničnost«*; Klic: *»O, Bog ... naše bivanje v Karpatskem bazenu, kjer se razkosani ne moremo zediniti, / napravi znosno ...«*). A ko se zdi, da jo je njena pot k sebi in drugemu pripeljala do prepada, pred katerim zeva le še goli nič, prav vztrajanje v skupnosti, čeprav boleče, osmisli njeno potovanje. In reaktualizirajoč romantični mit svojo pesniško poklicanost razume tudi kot narodno poslanstvo. Zato ne presene-

čajo pesmi, ki že s podnaslovom kažejo, da so pesniški nagovori na osebnosti iz madžarske kulturne preteklosti in sedanjosti. V teh nagovorih se skuša zlit s kolektivnim spominom in iz njega prestreči duhovna sporočila za današnjo rabo. Prav osmišljanje bivanja z narodno pripadnostjo in razumevanje svojega pesništva kot posredništva duhovne substance skupnosti je poleg čustvene intenzitete ena prepoznavnejših potez v pesniški izpovedi Judit Zágorec-Csuka.

Opisane vsebinske značilnosti poezije Judit Zágorec-Csuka kaže tudi pričujoči izbor, ki mu je dodanih še nekaj novih pesmi. (To velja za slovenske prevode, madžarske pesmi so bile že objavljene, v nemškem jeziku pa so pesmi objavljene prvič – opomba urednika.) A izbor pesmi in njihova pomenljiva razvrstitev v *Pesmi življenja* in *Pesmi smrti* jim dajeta v tej knjigi še nekoliko temnejše tone, kot so z njimi prežete pesmi v njenih prejšnjih zbirkah. Takšni so že žalobni toni v uvodni pesniški navezavi na antični mit, iz katerega pesnica ne more priklicati nekdanje heroičnosti, ampak le družbeno resignacijo in intimno razglasje. In takšno je tudi nadaljevanje: glasovi sveta so prereзки in barve bivanja pretemne, da bi jih mogla preglasiti in prebarvati s panonsko rodovino, v kateri pričakuje zavetje in sluti možnost novega začetka. Rezkost glasov in temnina barv se stopnjujeta v pesmi, ki nakazujejo nemoč besede (Po smrti: »... *tvoj spomin ne more / preživeti tvoje samote, / praznote tvojih besed*«; Smrt besede: »*Spomladanski dež/ prši na tvoje glagole ...*«) in z zaključnim krikom »*ne vem drugega, kot obmolkniti*« v pesniškem psalmu *Klic* podčrtata vtis trpeče poezije trpeče pesnice trpeče skupnosti, ki ga daje ta pesniška knjiga.

V dobro literature madžarske narodne skupnosti v Sloveniji upamo, da ta v literaturi že slišani krik v »gluho dobo« ni dokončen, ampak je »le« ena od avtoričinih postmodernističnih pesniških strategij v njenem dialogu z literarno tradicijo.

Opombe

¹ Avtorica se je rodila 24. marca 1967 v Genterovcih, kjer je obiskovala osnovno šolo. Po končanem srednješolskem izobraževanju družboslovno-jezikovne smeri v Lendavi je na Filozofski fakulteti Eötvös Loránd v Budimpešti študirala madžarski jezik s književnostjo in bibliotekarstvo. Po vrnitvi domov je najprej delala kot novinarka pri *Népújságu*, nato je bila profesorica madžarskega jezika na Dvojezični srednji šoli v Lendavi (1995–2000), sedaj pa je zaposlena kot knjižničarka na Dvojezični osnovni šoli Lendava in je habilitirana lektorica madžarskega jezika na Katedri za prevodoslovje Univerze v Mariboru. Na temo zgodovine izdajateljske dejavnosti, publicistike in knjižničarstva madžarske narodnostne skupnosti v Sloveniji v drugi polovici 20. stoletja je leta 2006 doktorirala na budimpeštanski univerzi, od septembra 2010 do junija 2011 pa je bila tam (na katedri za Knjižničarstvo in informatiko Filozofske fakultete Loránd Eötvös) še na postdoktorskem študiju.

² Poleg več strokovnih člankov na to temo je izdala tudi monografijo *A szlovéniai magyar könyvtudás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig* (2007).

³ Npr. Gábor Zoltán *festőművész portréja / Portret akademskega slikarja Zoltána Gáborja* (2002), *A Zrínyiek nyomában / Tragom Zrinskih* (2009).

⁴ Npr. *Digitalizacija madžarskega domoznanskega in leposlovnega gradiva v Prekmurju. Informacijski viri in storitve knjižnic v elektronskem okolju* (Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2005), *Narodnostne knjižnice v Sloveniji – v ogledalu procesa evropske integracije, Manjšinsko šolstvo in otroška literatura: Pomurje, Porabje, Nemci na Madžarskem / Kisebbségi oktatás és gyermekirodalom: Muravidék, Rábavidék, magyarországi németek* (Pilisvörösvár, 2003), *Ilustratorji madžarskih knjižnih izdaj v Sloveniji / A szlovéniai magyar könyvillusztrátorok* (Lendava, 2003).

⁵ V letih 2007–2009 je bila npr. urednica revije *Lindua*, pripravila je številne prispevke s področja kulture za tiskane in elektronske medije.

⁶ Previde literarnih del slovenskih avtorjev objavlja zlasti v reviji *Muratáj* in *Muravidék*, pripravila pa je tudi antologijo *A muravidéki és rábavidéki kortárs szlovén irodalom antológiája* (Budapest–Szentgotthárd, 2006).

Szenvedő közösség szenvedő költőjének szenvedő költészete

A 20. század utolsó és a 21. század első évtizedeiben jelentkezett Szlovéniában a magyar nemzetiség kultúrájának a színterén **Zágorec-Csuka Judit**¹ elsősorban költészetével, tudományos kutatómunkájával, könyvkiadási tevékenységével, publicisztikai és könyvtartudományi írásaival² – amelyek tematikailag a magyar nemzetiségre vonatkoznak –, valamint művelődéstörténeti³ kutatásaival, a nemzetiségi könyvtárügy korszerű irányzatainak a kutatásával⁴, szerkesztési és publicisztikai⁵ munkáival. A felsoroltak mellett a szlovén irodalomból fordított magyar nyelvűre, és alkalmi írásokat is közölt, így a szlovén és a magyar irodalom közvetítőjévé, fordítójává is vált.⁶

Mint a szépirodalomban alkotó művész, Zágorec-Csuka Judit a költészetben találta meg szellemi otthonát. Kezdetben folyóiratok közölték a verseit, majd önálló kötetek is megjelentek: *Viharverten* (1997), *Küüzve az édenből* (2003), *Kettős hangzat* (2005 – Kardos Ferenc társköltővel), és a *Sivatagi szélben* (2011). A szlovén nyelvi környezetben, amelyben él, szintén megjelent két verseskötete: *V ognjenem kresu* (2001, Marjanca Mihelič fordításában) és *Slepici na zemljevidu* (2003, Maria Millas fordításában). A *V sebi zate* (2010) című, átfogó gyűjteményes műben jelentek meg válogatott versei és esszéi, elbeszélő prózája is olvasható itt.

Zágorec-Csuka Judit költészetének szellemi alapját a magyar klasszikus költészet Petőfitől Adyig, valamint az európai egzisztencializmus irodalmi-filozófiai tapasztalata adja. Ennek a költészetnek az úgynevezett architektúrája a posztmodern irodalmak jellegzetességeit hordozza magán, ebben a légkörben jöttek létre a versei. Ezzel a szellemiséggel kötődik az irodalmi hagyományhoz, amelyből felhasználja azokat a motívu-

mokat, témákat, lírikus helyzeteket és szellemi tapasztalatokat, amelyek fontosak neki, s általuk alkotja meg dialógusait, néha megerősített állítással, máskor elutasítólag, néha-néha pedig kételyekkel és iróniával szövi át gondolatait. Mindenképpen elmondható, hogy egyedi érzékenységgel és eredetiséggel alkotja meg verseit, amelyek nemcsak kizárólag a posztmodern vallomások irányait követik, imitálják és stimulálják, hanem egy autentikus költői viselkedésformát, tartást is képviselnek. Ezáltal ismerhető fel költőisége, szellemi arca.

Költészetének úgynevezett házát mindazok a költői reflexiók alkotják, amelyek által elmélyed a létezés filozófiai mélységeiben, ezek esztétikai élményként, érzésként jutnak felszínre, s kellemes költői képekkel tágitják ki a költői horizontjait, az otthonos tájjelleg iránti lelkesedésével, amelyek a tájköltészet impresszióit is magukban hordozzák. Költészetének van egy vallásos vetülete is, amely zsoltárszerű kifejezésekkel manifesztálódik. Mindezek alkotják költői házának építészeti elemeit. Az érzelmek, a szív ritmusai adják alapvetően költői hozzáállását a világ dolgaihoz, amelyek által be is utazza saját költői világmindenségét.

Az ég horizontján indul el Zágorec-Csuka Judit költői utazása során, amely maga a transzcendencia, célja önmaga, mint egy meg-nem-ismételhető személy, valamint mások és a közössége megismerése. Amikor a transzcendenciát (Isten) szólítja meg, olyan versek keletkeznek, amelyekben a szellemiséget keresi, s így az Édenből kiűzve megszólítja az „angyali léte” az anyagi és az anyagon túli világban. Az Édenből való kiűzetés a költő számára nemcsak az alapvető emberi létezés szétszórátásának, szétagoltóságának a szóképe, hanem jelképe az egzisztenciális beleszületésnek a világba, az ember könyörtelen magányába, és a végső csapás az, hogy a végleges halál mindent elvesz tőle.

Ennél a pontnál a költő ömaga felé fordul, így keletkeznek vallomásos és létezésről szóló versei, amelyek

láthatóan összeszövődnek a csalódással. Ennek a csalódásnak a keserű megismerése az, hogy ebben a világban nem lehet megvalósítani az ideálokat, és hogy nem megfelelő helyen, és nem megfelelő emberek között él (*Vallomás*: „Tudod-e azt, hogy merőben másfelé élek, mint / szeretnék, más emberek kegyét keresem, vagy / haragját ingerlem, s közönyös és süket messzeségben / élek azoktól, akikre igazán vágyom...”). A társadalom közönyének és kitaszítottságának keserű érzése (*Viharverten*: „Kezdetben mintha kihagytak volna, / aztán kikerültek...”), az üresség érzése és a létezés értelmetlensége (*A zuhanás*: „Mennyi esés, landolás, / zuhanás a semmibe... Mennyi elveszett pillanat, / elfojtott érzés...”) is jelen van a verseiben. De arra is törekszik, hogy ezzel az érzésvilággal ne rekedjen meg a létben, és romantikus kivonulással eljut a természethez és a múltba (*Viharverten*: „...csak a muramenti / erdők szerettek, a Lendva-hegy feletti / tüzesedő Nap, a göntérházi búzamezők...”; *Végállomás II*: „...valahova / vissza, vissza az Urálon túlra, hogy / zötyögjön a karaván, nyerítsen a lovas / sereg, dübörögjön a föld...”), a lázadással (*Vallomás*: „Tudod-e azt, hogy holnap sem leszek jobb, / engedelmesebb...”), a romantikus vágyakozással az ideális létbe (*Mandzsúria*: „Ha majd egyszer Mandzsúriába megyünk, / hidegebb tájakra húzódva keressük / belső melegségünk s ha vágyaink / vezérelnek majd szerelemre robbanunk... Ha majd egyszer Mandzsúriába megyünk, / hűek leszünk altáji gyökereinkhez...”). De egyben felismeri azt a tényt is, hogy mindez csak egy látomás (*Mandzsúria*: „...Mandzsúria / majd igaz lesz vagy délibábos tévedésünk.”), hogy a romantikus pozíció csak ismétlés – kevésbé fájdalmas – a már kimondottak esetében, és ezért szükséges a távolságtartás vagy az ironikus megjegyzés (*Erősz – Thanatosz*: „Elátkozott nép vagyunk, / apáink mégis robotolnak. / Hát lesz-e magyar, ha mi nem leszünk? // Óh, jaj, mi igazán tiszták vagyunk!”). Ezért csatlakozik a létezésben a

camus-i, sziszifuszi kitartáshoz (A zuhanás: „És mégis a zuhanás erősít, / felemel.”), amely autentikus, és összhangban van az ő belső lényegével, világával: „Nem kell több korrekció... eljátszható szerep, / betanult szöveg... Nem kell több kényszerképzet, / újjászületés, vérszerződés, / küldetés, a pillanat örökkévalósága, / ha nincsen szeretet.”

Az út a másikhoz, a „tőlem hozzád” viszonyrendszer viszi el a költőnőt a szeretett személyhez és a szerelmi költészetbe. A másik felé való kitérülés sem fájdalommentes, esetenként nem tudja kikerülni a romantikus szétválasztást a szubjektív és az objektív valóság-felfogás között: a szerelmi vallomás, amely a közeledést és a közelkerülést szorgalmazza, eljut a szerelmi elégiáig, amely a beteljesülés hiányát és a sebezhetőséget énekel meg (*Tudhattad volna*: „...érintésed Krisztus töviskoszorúja – / álmaim zivatara csendes patakokban / ver gátat”; *Havazásban*: „Holdfogyatkozáskor / hópelyheid olvadása / szúrós tüskék...”), amely egy rezignált kiáltásba torkoll: „A szerelem odaát van... bánatot hoz s feledést... nincsen ragyogása, fénye.”

Zágorec-Csuka Judit hazafias versei, amelyeket költői útján a saját nemzeti közösségéhez, vagyis „tőlem hozzátok” ír, pesszimiztikus tónusokkal össze- és átszőttek. A nemzetébredést (*Márciusi szélben*: „...megtépetten, de törve nem / Petőfi szellemében leng / a zászlód, még szívedben / dobban egy ágyúdőrej, / szégyentelenül pirosban, fehérben / és zöldben vessed meg az ágyad...”) átharsogják a nemzetiségi elégiák, amelyeket a költőnő a magyar romantikus költők és a muravidéki nemzetiségi költők mintaképeként alkot meg. Ezek az elégiák panaszolják el, hogy a közösség szellemi szubsztanciája elveszőben van (*Vallozás*: „Tudod-e azt, hogy ősi Isteneink is száj / nélkül maradtak...”), és kimondják a nemzetiség veszélyeztetettségének és megosztottságának a katasztrofális érzetét (*Csáktornyára vezető út*: „...mi magyarok a / végeken, az idő csap arcul, s a határsávok, / golyózápor he-

lyett az idegeneknek hódoló valóság”; *Kiáltás*: „Óh, Istenem... összeegyeztethetetlen... Kárpát-medencei létünket tedd elviselhetővé...”). Amikor úgy tűnik, hogy az útja önmagához és másokhoz már a szakadék szélére ért, amelynek a mélyén a megsemmisülés várna, a kitartása és a közösségéhez való ragaszkodása, habár fájdalmas, de értelmet ad utazásának. Költői küldetését, mint egy újraaktualizált romantikus mítoszt, nemzetiségi küldetéstudatként fogja fel. Nem lepnek meg azok a versei sem, amelyeknek az alcímei ajánlásként is hatnak, mint költői biztatások, a magyar kultúra múltjának és jelenének fontos személyiségeihez szólnak. Ezekben a biztatásokban megpróbál összeolvadni a közössége kollektív emlékeivel, és belőlük meríti azokat a szellemi információkat, amelyek szükségesek a mai életben. Zágorec-Csuka Judit költészetének egyik fontos területe éppen a nemzeti léthelyzet értelmének a megtalálása, a másik pedig az a költői hitvallás, hogy versei saját közössége szellemi szubsztanciáját hordozzák. Ez is gazdagítja költészetét, ez az irány is érzelmileg jól felismerhető vonása poézisének.

Zágorec-Csuka Judit költészetének metszetét adja ennek a kötetnek a válogatása is, amelyben néhány új vers is szerepel a már megjelentek mellett. (Ez csak a szlovén fordításokra vonatkozik, magyarul mindegyik vers megjelent már, németül még egy sem – *a szerkesztő.*) A kötet két ciklusra való felosztása, a verseknek az Élet és a Halál ciklusokra való felbontása is valamelyest sötétebb tónusokat ad a megelőző versesköteteinek az anyagához képest. Ilyen szomorú tónusokat sugall a kötet kezdő verse is, amely az antik mítoszra asszociál, amely alapján a költő arról vall, hogy nem tudja előhozni a valamikor még létező hősiességet, inkább társadalmi rezignációt és intim vallomást vált ki belőle a világ. És ilyen a kötet folytatása is: a világ hangjai túl fanyarak, és a létezés színei túl sötétek, hogy átharsoghatnák és átszínezhetnék a pannon föld esszenciáját, amely az otthonosságot és egy új kezdet lehetőségét adná. A hangok fanyarsága és a színek sötétsé-

ge még inkább fokozódik azokban a versekben, amelyek a szavak hiábavalóságára utalnak (*A halálon túl*: „... emlékezeted sem élheti túl / magányod, szavaid hiányát”; *Szóhalál*: „Tavaszi záporok / öntözik igéid...”), és végkiáltásként „...nem tud mást, csak hallgatni...” a *Kiáltás* című zsoltárszerű versében, amelyben egy szenvedő költő egy szenvedő közösséghez szól, ennek a lenyomata ez a verseskötet is.

A Szlovéniában élő magyar nemzetiség irodalmának a gazdagítása érdekében reméljük, hogy az irodalomban elhangzó kiáltás, amely „süket fülekre” talált, nem végleges képet fest, és nem végletesen reménytelen hangon szólal meg, hanem „csak” egy kiáltás az alkotó posztmodern költői életművében, amelynek az irodalmi hagyomány adja az alapját és az ellenpontját.

Jegyzetek

¹ A szerző 1967. március 24-én született Göntérházán, itt járt általános iskolába. A középiskolai tanulmányait Lendván fejezte be, ahol társadalomtudományi-nyelvi tagozatú gimnáziumban végzett, majd tanulmányait Budapesten folytatta az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar nyelv és irodalom, valamint könyvtártudományi szakán. Visszatérve szülőföldjére először újságíróként dolgozott a *Népújságnál*, majd középiskolai magyartanár volt a Kétnyelvű Középiskolában Lendván (1995–2000). Jelenleg könyvtárosként dolgozik az 1. Számú Lendvai Kétnyelvű Általános Iskolában, és habilitált magyar lektora a Maribori Egyetem Fordítói Tanszékének. 2006-ban szerzett doktori oklevelet a budapesti ELTE BTK Könyvtártudományi és Informatika Tanszékén, disszertációjának a címe: *A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig*. 2010 szeptemberétől 2011 júniusáig az ELTE BTK Könyvtártudományi és Informatikai Tanszékének posztdoktori ösztöndíjasa volt.

² Több szakmai mű megírása mellett 2007-ben adta ki *A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig* című monográfiáját.

³ Pl. Gábor Zoltán festőművész portréja / Portret akademskega slikarja Zoltána Gáborja (2002), A Zrínyiek nyomában (2003), Tragom Zrinskih (2009).

⁴ Pl. Digitalizacija madžarskega domoznanskega in leposlovnega gradiva v Prekmurju. Informacijski viri in storitve knjižnic v elektronskem okolju (Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2005), Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában – az európai integrációs folyamat tükrében, Kisebbségi oktatás és gyermekirodalom: Muravidék, Rábavidék, magyarországi németek (Pilisvörösvár, 2003), A szlovéniai magyar könyvillusztrátorok (Lendava, 2003).

⁵ 2007–2009 között pl. a *Lindua* folyóirat szerkesztője volt, a kultúra, a sajtótörténet és az elektronikus sajtó területéről készítette elő a publikációkat a megjelentetésre.

⁶ A szlovén szerzők fordításait főleg a *Muratájban* és a *Muravidékben* jelentette meg, valamint *A muravidéki és rábavidéki kortárs szlovén irodalom antológiája* című gyűjteményes műben (Budapest–Szentgotthárd, 2006), amelyet ő fordított.

Leidende Poesie einer leidenden Dichterin in einer leidenden Gemeinschaft

Im letzten Jahrzehnt des 20. und im ersten Jahrzehnt des 21. Jahrhunderts hat **Judit Zágorec-Csuka**¹ mit ihrer Poesie, wissenschaftlichen Forschungsarbeit, Publikationstätigkeit, journalistischen und bibliothekswissenschaftlichen Arbeit² – die sich thematisch auf die ungarische Minderheit in Slowenien bezieht – sowie Kulturgeschichtsforschung,³ eine Forschung der modernen Trends im Bibliothekswesen für die nationalen Minderheiten⁴, Redakteurstätigkeit⁵ die Kulturszene der ungarischen Minderheit in Slowenien in Bewegung gesetzt und angespornt. Darüber hinaus übersetzte sie Texte aus der slowenischen Literatur ins Ungarische und veröffentlichte gelegentlich Schriften, so dass sie auch zur Vermittlerin und Übersetzerin der slowenischen und ungarischen Literatur wurde.⁶

Als Literatin hat sich Judit Zágorec-Csuka besonders auf dem Gebiet der Poesie profiliert. Am Anfang wurden ihre Gedichte in Zeitschriften veröffentlicht, später gab sie auch eigene Gedichtbände heraus. Zu nennen sind hier die Werke: *Viharverten* (Sturmgepeitscht, 1997), *Kiűzve az édenből* (Aus Eden vertrieben, 2003), *Kettős hangzat* (Zweiklang, 2005 – mit Ferenc Kardos) und *Sivatagi szélben* (Im Wüstenwind, 2011). In ihrem slowenischsprachlichen Umfeld veröffentlichte sie die beiden Gedichtbände: *V ognjenem kresu* (In Freudenfeuer, 2001, Übersetzerin: Marjanca Mihelič) und *Slepci na zemljevidu* (Blinde auf der Landkarte, 2003, Übersetzerin: Maria Millas). Außerdem kann man in einem umfassenden Sammelwerk mit dem Titel „*V sebi zate*“ (In mir, für Dich, 2010) ihre ausgewählten Gedichte sowie Essays und Erzählprosa lesen.

Die spirituelle Basis der Poesie von Judit Zágorec-Csuka ist in der ungarischen klassischen Poesie von Petőfi bis Ady sowie in den Erfahrungen des europäischen literarischen und philosophischen Existentialismus zu suchen. Die Architektur ihrer Gedichtbände ist durch die postmoderne Zeit gekennzeichnet, in welcher ihre Gedichte entstanden sind. Die Dichterin spannt mit ihren Werken einen Bogen von der literarischen Tradition zum postmodernen Ethos, aus dem sie Inspiration für ihre Dialoge schöpft, die gelegentlich positiv oder negativ, teilweise aber auch von Zweifel und Ironie geprägt sind. Auf jeden Fall können wir sagen, dass sie ihre Gedichte mit einer individuellen Sensibilität und Originalität schafft, die nicht nur den Richtungen postmoderner Aussagen folgen, diese imitieren und stimulieren, sondern auch eine authentische poetische Verhaltensweise vertreten. Darin spiegelt sich ihr dichterisches Können und ihre poetische Haltung.

Ihre dichterischen Reflexionen, die nach den Grundlagen des Daseins suchen, das ästhetische Gefühl, welches sich in angenehmen poetischen Bildern äußert, ihre Begeisterung für ihre heimische Landschaft, die diesbezügliche Impressionen hervorbringt, gehören zu den Stärken ihres Schaffens. Ihre Poesie verfügt auch über einen religiösen Aspekt, der sich in psalmartigen Formen ausdrückt. Dies alles sind die architektonischen Elemente, die die Fassade des Gedichtsgebäudes von Judit Zágorec-Csuka schmücken. Ihre Annäherung an die Dinge der Welt ist emotional geprägt, wodurch sie auch ihr eigenes poetisches Universum bereisen kann.

Die Himmelsrichtungen, in die sich Judit Zágorec-Csuka auf ihren dichterischen Reisen auf den Weg macht, sind die Transzendenz (der Gott), sie selbst in ihrem einzigartigen Dasein, die Anderen und die Gemeinschaft. Wenn sie die Transzendenz anspricht, entstehen Gedichte, in denen sie sich als aus dem Paradies vertriebene, nach dem Sinn des Lebens suchende

Person und als Beschwörerin des „engelhaften Daseins“ der materiellen und spirituellen Welt bekennt. Aber die Vertreibung aus dem Paradies ist für die Dichterin nicht nur ein Bild der grundlegenden Zerrissenheit des Daseins, sondern auch ein Symbol für die existentialistische Bedrohung der Welt, für das Unbehagen, das den Menschen angesichts des Bewusstseins seines eigenen Todes durchdringt.

Bei diesem Punkt wendet sich die Dichterin an sich selbst, so entstehen ihre Verse mit einem Geständnis und über die Existenz, die sichtlich mit der Enttäuschung verwoben sind. Diese bittere Enttäuschung bedeutet, dass für sie die Ideale in der Welt (wie sie ist) nicht erreichbar sind und dass sie nicht am richtigen Ort und unter den richtigen Leuten lebt. (*Geständnis*: „Ob du weißt, daß ich gar anderswo lebe, als ich es / möchte, ich suche die Gnade, oder reize den Zorn / Anderer, und lebe in gleichgültiger und tauber Ferne / von denen, nach denen ich mich wirklich sehne ...“) Die Gleichgültigkeit der Gesellschaft sowie das bittere Außenseiter-Sein (*Sturmgepeitscht*: „Als ob ich am Anfang nie gewesen wäre, / später wurde ich umgangen ...“), das Leeregefühl und die Sinnlosigkeit des Seins (*Fallen*: „Wieviel Fallen, Landen, / Fallen ins Nichts ... Wieviele verlorene Augenblicke, / verdrängte Gefühle ...“) sind auch in ihren Versen anwesend. Sie strebt danach, mit dieser Gefühlswelt nicht in dem Sein gefangen zu bleiben, und dies gelingt ihr mit einer romantischen Abwanderung in die Natur und in die Vergangenheit. (*Sturmgepeitscht*: „... mich liebten nur, / die Wälder an der Mur, die glühend werdende Sonne / über dem Lendva-Berg, das Wiegen der Weizenfelder in Göntérháza.“; *Endstation II.*: „... ir-gendwohin / zurück, zurück über den Ural, damit / die Karawane holpert, das berittene, / Heer wiehert, die Erde dröhnt ...“), mit ihrem Aufruhr (*Geständnis*: „Ob du weißt, daß ich auch morgen nicht besser, fügiger / werde ...“), mit der romantischen Sehnsucht nach ei-

nem idealen Sein (*Die Mandschurei*: „Wenn wir einmal in die Mandschurei ziehen, / in kältere Gebiete, dann suchen wir / unsere innere Wärme, und wenn uns unsere / Sehnsüchte führen, explodieren wir in Liebe ... Wenn wir einmal in die Mandschurei ziehen, / werden wir treu sein zu unseren Altaiwurzeln ...“). Sie erkennt auch die Tatsache, dass dies nur eine Vision darstellt (*Die Mandschurei*: „... dann wird die / Mandschurei wahr sein oder Trugbild.“), dass die romantische Position eine Wiederholung – weniger schmerzhaft – im Fall den bereits Gesagten ist, und deshalb braucht sie Abstand oder eine ironische Anmerkung (*Eros – Thanatos*: „Wir sind ein verdammtes Volk, / doch fronen unsere Väter. / Gibt es noch einen Ungarn, wenn wir nicht sind? // Wehe, wir sind wirklich rein!“). Daher wird bei ihr das Sein mit der camusischen und sisyphusischen Ausdauer verbunden (*Fallen*: „Und doch stärkt das Fallen, / es erhebt.“), die authentisch ist und mit ihrem inneren Wesen in Einklang steht: „Weg mit der Korrektur ... / dem Rollenspiel, / den Floskeln ... // Weg mit der Zwangsvorstellung, / der Wiedergeburt, dem Blutvertrag, / der Mission, der Ewigkeit des Augenblicks, wenn die Liebe fehlt.“

Der Weg zu dem anderen, das Beziehungssystem „von mir zu dir“, bringt die Dichterin zur geliebten Person und in die Liebespoesie. Die Selbstoffenbarung dem anderen gegenüber verläuft auch nicht schmerzlos, manchmal kann sie die romantische Trennung zwischen subjektiver und objektiver Realitätswahrnehmung nicht umgehen: Die Liebeserklärung, die die Annäherung und das Nähegefühl fordert, gelangt zur Liebeselegie, die das Fehlen der Erfüllung und die Schwachstellen besingt (*Du hättest gewußt*: „... deine Berührung wie Christus Dornenkrone – / Mein Traum-Hagel schafft in stillen Bächen / den Damm.“; *Im Schneefall*: „Bei der Mondfinsternis / ist das Schmelzen deiner Schneeflocken / wie stechende Dornen ...“), dies mündet in einen resignierten

Schrei: „Die Liebe ist drüben ... Kummer bringt sie mit, Vergessenheit ... ohne Glanz und Schein ...”

Die patriotischen Gedichte von Judit Zágorec-Csuka, die sie an ihre eigene nationale Gemeinschaft, das heißt „von mir zu euch“, schreibt, sind mit pessimistischen Tönen verwoben. Das Erwachen der Nation (*Im Märzwind*: „... gezupft, aber nicht gebrochen / flattert deine Fahne / in Petőfis Geist, in deinem / Herzen pocht noch ein Kanonendonner, / mache schamlos rot, weiß / und grün dein Bett ...”) wird von Nationalitätenelegien durchschallt, wozu die Dichterin die ungarischen romantischen Dichter und die Dichter der ungarischen Minderheit im Murgebiet als Vorbild wählt. Diese Elegien machen deutlich, dass die geistige Substanz der Gemeinschaft verloren geht (*Geständnis*: „Ob du weißt, daß auch unsere uralten Götter ohne Mund / geblieben sind ...”), und geben die katastrophale Empfindung bezogen auf die Gefährdung und die Teilung der ungarischen Minderheit wieder (*Der Weg nach Csáktornya*: „... wir Ungarn / in den Grenzfestungen, die Zeit schlägt uns ins Gesicht, / und die Grenzzonen, statt Kugelhagel die entfremdete Wahrheit”; *Schrei*: „Mein Gott ... mache unser inkompatibles ... Dasein im Karpatenbecken erträglich ...”). Wenn es so scheint, dass ihr Weg zu sich selbst und zu den anderen den Rand des Abgrunds erreicht hat, in dessen Tiefe sie die Vernichtung erwarten würde, verleihen ihre Beharrlichkeit und ihre Zuneigung zur Gemeinschaft – wenn auch schmerzhaft – ihrer Reise einen Sinn. Sie fasst die eigene poetische Mission als einen wiederaktualisierten romantischen Mythos, als Berufungsbewusstsein im Minderheitendasein, auf. Ich bin von den Gedichten auch nicht überrascht, deren Empfehlungen sich als poetische Zurufe an die bedeutenden Persönlichkeiten der ungarischen Kultur in der Vergangenheit und Gegenwart richten. In diesen Zureden versucht sie, mit dem kollektiven Gedächtnis ihrer Gemeinschaft zu verschmelzen, und sie entnimmt ihm die spirituellen Informationen, die in dem heutigen Le-

ben erforderlich sind. Ein wichtiger Bereich der Poesie von Judit Zágorec-Csuka besteht darin, den Sinn der Lage des nationalen Daseins zu finden. Auch dieses Ziel, als ein emotional gut erkennbares Merkmal, bereichert ihre Poesie.

Den Querschnitt der Poesie von Judit Zágorec-Csuka zeigt auch dieser Gedichtband, in dem neben den bereits erschienenen auch einige neue Verse vorkommen. (Dies bezieht sich nur auf die slowenischen Übersetzungen. Auf Ungarisch sind bereits alle Gedichte erschienen, auf Deutsch noch keine – *der Herausgeber*.) Die Aufteilung des Bandes auf zwei Zyklen – Lebensgedichte und Todesgedichte – zieht etwas dunklere Töne im Vergleich zu dem Material ihrer vorherigen Gedichtbände mit sich. Solch einen traurigen Ton schlägt auch das Anfangsgedicht des Bandes an, das den antiken Mythos assoziiert, auf dessen Grundlage die Dichterin eingesteht, dass sie das einstig noch existierende Heldentum nicht herbringen kann, da die Welt in ihr eher eine soziale Resignation und ein intimes Geständnis hervorruft. Und so zeigt sich auch die Fortsetzung des Bandes: Die Welt klingt zu bitter, und die Farben der Existenz sind zu dunkel, um die Essenz des pannonischen Gebietes, die die Gemütlichkeit und die Möglichkeit eines neuen Anfangs geben würde, überschallen und umfärben zu können. Die Bitterkeit der Klänge und das Dunkel der Farben verstärken sich in den Gedichten, die auf die Nutzlosigkeit der Worte hindeuten (*Nach dem Tod*: „... auch dein Gedächtnis überlebt nicht deine / Einsamkeit, den Verlust deiner Wörter“; *Worttod*: „Frühlingsgewitter / gießen deine Verben ...“), und als Abschlussschrei liest man, dass sie „... nichts anderes weiß, nur schweigen kann ...“, im psalmartigen Gedicht mit dem Titel *Schrei*, in dem eine leidende Dichterin eine leidende Gemeinschaft anspricht. Dessen Abdruck finde sich auch in diesem Gedichtband.

Wir hoffen, im Interesse der Bereicherung der Literatur der in Slowenien lebenden ungarischen Minderheit,

dass der in der Literatur erklangene Schrei, der „taube Ohren“ fand, kein definitives Bild malt und keine völlig hoffnungslose Stimme zeigt, sondern „nur“ ein Schrei im postmodernen poetischen Werk der Dichterin darstellt, mit einer literarischen Tradition als Grundlage und Kontrapunkt.

Aufzeichnungen

¹ Die Autorin wurde am 24. März in Göntérháza geboren, wo sie auch die Grundschule besuchte. Einen gesellschaftswissenschaftlich-sprachlichen Gymnasialabschluss hat sie in der Mittelschule in Lendva erlangt. Danach studierte sie an der Eötvös Loránd Universität (ELU) die Fächer Ungarische Sprache und Literatur sowie Bibliothekswissenschaft in Budapest. Als sie in die engere Heimat, in das Murgebiet, zurückkehrte, arbeitete sie zuerst als Journalistin bei der „Népújság“ (Volkszeitung), dann als Ungarischlehrerin in der Zweisprachigen Mittelschule in Lendva/Lendava (1995 – 2000). Zurzeit ist sie als Bibliothekarin in der Zweisprachigen Grundschule I. Lendava angestellt und als habilitierte ungarische Lektorin am Lehrstuhl für Übersetzungen an der Universität Maribor beschäftigt. 2006 promovierte sie am Lehrstuhl für Bibliothekswissenschaft und Informatik an der ELTE. Titel ihrer Dissertation: *A szlovéniai magyar könyvtár-adás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig* (Die ungarische Buchverlags-, Presse- und Bibliotheksgeschichte in Slowenien 1945 – 2004). Von September 2010 bis Juni 2011 war sie Stipendiatin am Graduiertenkolleg am Lehrstuhl für Bibliothekswissenschaft und Informatik an der ELTE.

² Neben mehreren fachlichen Werken ist 2007 die Monographie *A szlovéniai magyar könyvtár-adás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig* erschienen.

³ Z. B. Gábor Zoltán festőművész portréja / Portret akademskega slikarja Zoltána Gáborja (Porträt des Malers Zoltán Gábor, 2002), *A Zrínyiek nyomában* (Auf der Spur der Zrínyis, 2003), *Tragom Zrinskih* (Auf der Spur der Zrínyis, 2009).

⁴ Z. B. *Digitalizacija madžarskega domoznanskega in leposlovnega gradiva v Prekmurju. Informacijski viri in storitve knjižnic v elektronskem okolju* (Zveza bibliotekarskih

društev Slovenije, 2005), *Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában – az európai integrációs folyamat tükrében, Kisebbségi oktatás és gyermekirodalom: Muravidék, Rábavidék, magyarországi németek/Bibliotheken für die Minderheiten in Slowenien – im Spiegel des europäischen Integrationsprozesses, Minderheitenschulen und Kinderliteratur: Murgebiet, Raabgebiet, Ungarndeutsche* (Pilisvörösvár, 2003), *A szlovéniai magyar könyvillusztrátorok* (Die ungarischen Buchillustratoren in Slowenien, Lendava, 2003).

⁵ 2007 – 2009 war sie z. B. Redakteurin der Zeitschrift *Lindua*, mit Aufgaben aus dem Gebiet Kultur, Pressegeschichte und elektronische Presse.

⁶ Ihre ungarischen Übersetzungen slowenischer Literatur veröffentlichte sie meistens in den Zeitschriften *Muratáj* (Murlandschaft) und *Muravidék* (Murgebiet) sowie im Sammelwerk mit dem Titel *A muravidéki és rábavidéki kortárs szlovén irodalom antológiája* (Antologie der zeitgenössischen slowenischen Literatur im Murgebiet und Raabgebiet, Budapest – Szentgotthárd, 2006, Übersetzungen ins Ungarische: Judit Zágorec-Csuka).

Tartalom / Kazalo / Inhalt

Visszatérés Ithakába

ÉLET VERSEK

Vračanje v Ithako

PESMI ŽIVLJENJA

Zurückkehren nach Ithaka

LEBENSGEDICHTE	3
Ithaka felé	5
Proti Ithaki ¹	6
Nach Ithaka	7
Anyámnak	8
Materi ²	8
Meiner Mutter	8
Ha majd hazamegyek... ..	9
Ce se bom vrnila ... ³	10
Wenn ich nach Hause gehe	11
Szülőföldem	12
Rodna dežela ¹	13
Mein Heimatland	14
Viharverten	15
Razbičana od viharja ¹	16
Sturmgepeitscht	17
Mandzsúria	18
Mandžurija ³	19
Die Mandschurei	20
Márciusi szélben	21
V marčevskem vetru ¹	21
Im Märzwind	22
Végállomás II.	23
Končna postaja II. ³	24
Endstation II.	25
Valami angyali létre vágytam... ..	26
Hrepenela sem po nekakšnem angelskem bivanju ... ¹	27
Ich wünschte ein Engel zu sein	28
Vallomás	29
Izpoved ¹	31
Geständnis	33
Szárnyak nélkül	35
Brez kril ¹	36
Ohne Flügel	37
Tavaszi szerenád	38
Pomladanska serenada ¹	38
Frühlingsserenade	39
Egy leheletnyi csönd	40
Dih tišine ¹	41
Ein Hauch Stille	42
A Tengert hoztam el Neked	43
Prinesla sem Ti morje ¹	45
Das Meer gab ich Dir	47

A Paradicsom meghódítása.....	49
Osvajanje Raja ³	49
Eroberung des Paradieses.....	50
Tudhattad volna	51
Lahko bi ³	51
Du hättest gewußt	52
Havazásban	53
V sneženju ³	54
Im Schneefall.....	55
Kéz a kézben	56
Roka v roki ³	56
Hand in Hand.....	56
A szerelem odaát van.....	57
Onstran ³	57
Die Liebe ist drüben	58

„Én a Halál rokona vagyok...” (Ady Endre)

HALÁL VERSEK

„Smrt je moj sorodnik ...” (Endre Ady)

PESMI SMRTI

"Ich bin ein Verwandter des Todes ..." (Endre Ady)

TODESGEDICHTE	59
Sívatagi szélben ²	61
V puščavskem vetru.....	61
Im Wüstenwind.....	62
Melankólia.....	63
Melanholija ³	64
Melancholie	65
A hattyúk repülésével.....	66
Letimo z labodi ¹	66
Mit den Schwänen fliegen	66
Naponta keresem	67
Vsak dan te iščem ¹	67
Jeden Tag suche ich... ..	67
Félelem	68
Strah ³	68
Angst.....	68
Halálra születtem	69
Rodila sem se za smrt ¹	69
Ich bin zum Sterben geboren	70
Novotel-panoráma	71
Panorama Novotel ³	71
Novotel-Panorama	71
Menekülés	72
Beg ³	72
Flucht.....	72
A halálon túl	73
Po smrti ²	73
Nach dem Tod	73
Csáktornyára vezető út.....	74
Pot v Čakovec ¹	75
Der Weg nach Csáktornya.....	76

Ismét csönd.....	77
Spet tišina ¹	77
Wieder Stille.....	78
Invokáció.....	79
Invokacija ³	79
Invokation.....	80
Erősz – Thanatosz.....	81
Eros – Tanatos ¹	82
Eros – Thanatos.....	83
Nem kell.....	84
Ni treba... ³	84
Weg mit.....	85
Ha eljön.....	86
Če bo prišel ... ²	86
Wenn es so weit ist	86
Kölcsönkért vonatjeggyel	87
S sposojeno vozovnico ¹	88
Mit ausgeliehener Fahrkarte.....	89
Szóhalál	90
Smrt besede ²	90
Worttod.....	91
A zuhanás.....	92
Padec ³	93
Fallen.....	94
Nyomtalanul	95
Brez sledi ³	95
Spurlos	95
Visszatérés.....	96
Vrnitev ¹	96
Zurückkehren.....	97
Ars poetica.....	98
Ars poetica ¹	98
Ars poetica.....	99
Kiáltás	100
Klic ¹	101
Schrei	102

Franci Just

Trpeča poezija trpeče pesnice trpeče skupnosti 104

Szenvedő közösség szenvedő költőjének

szenvedő költészete 110

Leidende Poesie einer leidenden Dichterin

in einer leidenden Gemeinschaft..... 117

Szlovén fordítások / Slovenski prevodi / Übersetzungen ins
Slowenische

A fordítók jelölése / Oznaka prevajalcev / Die Übersetzerinnen

¹ Marjanca Mihelič

² Zágorec-Csuka Judit

³ Maria Millas

Támogatók / Sponzorji / Gefördert von:

Zavod za kulturo madžarske narosnosti, Lendava /
Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva /
Kulturinstitut für die Ungarische Minderheit, Lendva

Zveza kulturnih društev, Lendava /
Kultúregyesületek Községi Szövetsége, Lendva /
Verband der Kulturvereine in der Gemeinde Lendva

Zágorec-Csuka Judit: **Új horizontok.** Válogatott versek /
Novi horizonti. Izbor pesmi / **Neue Horizonte.**
Ausgewählte Gedichte

Fordítások / Prevodi/ Übersetzungen: Marjanca Mihelič,
Maria Millas, Zágorec-Csuka Judit (szlovén / slovenski
jezik / Slowenisch), Ruda Gábor (német / nemški jezik /
Deutsch)

Recenzensek / Rrecenzenti / Rezensenten: Franci Just, Kiss
Endre

Kiadó / Založba / Verlag: Muravidék Baráti Kör Kulturális
Egyesület, Pilisvörösvár, 2013
E-mail: muravidek@freemail.hu; www.muravidek.eu

Fotók / Fotografije / Fotos: Hagymás István
A borítótérvet Németh Csongor készítette Hagymás István
fényképfelvétele felhasználásával / Naslovnico je
oblikoval Csongor Németh na podlagi fotografij Istvána
Hagymása / Umschlagentwurf: Csongor Németh, unter
Verwendung eines Fotos von István Hagymás
Nyomdai előkészítés / Priprava za tisk / Druckvorbereitung:
Trajan Kft., Budapest
Nyomda / Tisk / Druckerei: Pannónia Nyomda Kft., Budapest

ISBN 978-615-5026-24-9
ISBN 978-615-5026-25-6 (online)

oseb, ki so ji v življenju pomembne in od katerih pridobiva moč.

Na tej dolgi poti zaide v situacije, ki so prepletene z gostimi in tudi hkrati ostrimi življenjskimi robovi, ki jih na primeren način upodablja v poeziji in na ta način izraža bistvo svojega bivanja. Tako se rodi poezija. Poezija je esenca bivanja in hkrati zgoščenost obstoja. Ta pesniška zbirka ni le zbirka potovanj, prej bi lahko rekli, da je zbirka občasnih počitkov. Samota je naravni pojav, ko se preneha potovanje, v samoti se razblesti dragoceni kamen eksistence.

Endre Kiss

Als romantische Märchengestalt fliegt die Dichterin – nach den Bildern von *Andersen*, *Nexö* und *Petőfi* – auf einem zwar nicht supersonischen, so doch tragfähigen Vogel Greif im Äther durch Zeiten und Räume hindurch.

In der Zeit: zwischen Geschichte und Gegenwart, mit verantwortlichem und angstvollem Blick, aber auch auf die Zukunft. *In dem Raum:* überall in der Welt. Sie legt die längsten Wege aber in der Seele und in dem Geist zurück. Als Vertreterin einer kleinen ungarischen Minderheit fährt sie zwischen Minderheit und Mehrheit, zwischen Tradition und Aktualität, zwischen dieser und jener Sprache, während beide Kulturen schon auf den Ozean der Globalisierung hinausgeflogen sind.

Sie kehrt immer wieder heim und sie geht immer wieder los. Sie fotografiert alles, was sie sieht, und will an allem festhalten, aus dem sie Kraft schöpfen konnte.

Es gibt auf den langen Wegen auch Augenblicke, in denen dem Geist der Poesie entsprechend sich das Sein in dichten und scharfen Bildern ausspricht. Ein Gedicht entsteht. Das Gedicht ist die Essenz des Seins, die Essenz des Seins ist das Gedicht. Dieser Band ist nicht so sehr ein Dokument der Wanderung als vielmehr eines der tiefen Augenblicke. Als die Wanderung aufhört, entsteht die Einsamkeit, in der Einsamkeit entsteht das Gedicht als Kristall.

Endre Kiss

A hattyúk repülésével

*Hús tavakban mossuk tisztára
eltévedt lelkünket, zöld
pázsittenger-hullámokkal
törölközünk, majd fehér
hattyúkkal elrepülünk
tisztább vizekre, a színtelen
kristályok otthonába.*